

Barış

**METİN YEĞİN
AYDIN SELCEN
ALİ DURAN TOPUZ
MERVE ARKUN
GÖKHAN SOYSAL
HÜSEYİN CİVAN
MAHMUT ÜSTÜN
AYŞEN CANDAŞ
MEHMET NURİ ÖZDEMİR**

EYLÜL 2019 / SAYI 30

www.gazeteduvar.com.tr
duvardibi

Bu sayıda...

4

Yeniden 'barış müzakeresi'
zamanı mı?

13

Barış hukuku, savaş
hukuku

22

Bir gün değil her gün barış

32

Kürtler ve Kemalistler...
Barış mümkün mü?

48

Kürtlerle konuşma zamanı

8

Öcalan'ın çağrısı: Onurlu barış

18

İktidarın beka savaşı 'kendi' olmak isteyeneye
karşı

26

Toplumsal bir sorumluluk yaşamsal bir
'zorunluluk'

42

AKP'nin mezhepçi, kadınsız, eşitsiz barış
süreci teklifine rakip

Yayın Tarihi: Eylül 2019

Genel Yayın Yönetmeni: Ali Duran
Topuz

Yayına Hazırlayan: Cennet Sepetci

**AND Gazetecilik ve Yayıncılık, San.
ve Tic. A.Ş. adına Yayın Sahibi:** Vedat
Zencir

**İcra Kurulu Başkanı ve Sorumlu Yazı
İşleri Müdürü:** Ömer Araz

Katkıda Bulunanlar: Metin Yeğin, Aydın
Selcen, Ali Duran Topuz, Merve Arkun,
Gökhan Soysal, Hüseyin Civan, Mahmut
Üstün, Ayşen Candaş, Mehmet Nuri
Özdemir

Yönetim Yeri: Maslak Mahallesi Ahi
Evrar Cad. Nazmi Akbacı İş Merkezi
233-234 Sarıyer/İstanbul Santral (212)
3463601, Faks (212) 3463635

Duvar Dibi Dergi’de yayımlanan yazı,
haber ve fotoğrafların her türlü telif
hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık
Sanayi ve Ticaret A.Ş.’ye aittir. İzin
alınmadan, kaynak gösterilmeden ve
link verilmeden iktibas edilemez.

<https://gazeteduvar.com.tr>
info@gazeteduvar.com.tr

© 2019 Gazete Duvar

Selamlar,

Gazete Duvar’ın enformatik içeriklerin daha iyi
anlaşılabilmesi için gerekli düşünsel, uzmanlığa
dayalı metinler sunma gayretinin ürünlerini
Duvardibi’nde derlemeye devam ediyoruz. Bir 1
Eylül Dünya Barış Günü daha savaşlar eşliğinde
geçilirken, 30’uncu sayıyı ‘Barış’a ayırdık.

Dosyamız Metin Yeğin, Aydın Selcen, Ali Duran
Topuz, Merve Arkun, Gökhan Soysal, Hüseyin
Civan, Mahmut Üstün, Ayşen Candaş, Mehmet
Nuri Özdemir imzalarını taşıyor.

Gayret bizden himmet okurdan... İyi okumalar.

Yeniden ‘barış müzakeresi’ zamanı mı?

Türkiye Cumhuriyeti, eğer son müzakere döneminde barış yapsaydı şu anda Türkiye, Ortadoğunun en önemli ülkesi ve hatta Avrupa’nın en önemli ülkelerinden biri olacaktı. Böyle bir şansı kullanmadığı için bugün, sırat köprüsü üzerinde, tehlikeli manevralar yapmak zorunda kalan, bir denge ve dengesizlik politikasına mahkum kaldı.

METİN YEĞİN

İstanbul seçimi ‘şırraktanaktan’ bir etki ortaya bırakıp geçti ama her şey, yani esas maç şimdi. Bu durumun en önemli sonuçlarından biri, seçim öncesi haftayı sarsan, dört bir yandan yorumlar yağan, ‘Öcalan’ın mektubu üzerine’ macerasının devamının ne olacağı. Yani insanların yeni-
den yüreğini şöyle pır pır ettiren ‘Barış müzakeresi’ olasılığı var mı? Ya da eğer HDP, bir yoruma göre, ‘tarafsız’ kalsaydı, barış müzakeresi başlayacak mıydı? Veyahut şu seçim sonuçlarıyla, yeni bir barış müzakeresi sayfası mı açılacak?

1996-1997 yılından itibaren, Guatemala, URNG gerillalarının barış sürecine, Meksika’da Zapatistaların ateşkes sürecine, El Salvador’da FMLN gerillalarının yine barış sürecine ve ardından iktidara gelişlerine, Kolombiya FARC gerillalarının müzakere ve barış sürecine tanıklık etmiş, doğrudan katılmış birisi olarak, sokağın bana öğrettiklerinden, bazı notlar yazmak istiyorum. -Söyleyeceklerimin Öcalan’ın mektubundan hareketle aklıma gelenler ama ondan bağımsız ve ayrı olduğunu altını çizerek-

Öncelikle hemen şunu söylemeliyim ki barış, ‘çatışan taraflar’ arasında olur. Siyasi nezaketi kenara koyduğumuzda, yani daha çarpıcı ve açık söylersek, barış ‘düşmanla’ yapılır. Yoksa çatışmanın tarafları olmayanlar sadece arabulucu, temenni eden ve mümkünse kolaylaştırıcı olabilirler. Bu yüzden hangi durumda olursa olsun, geçmişte neler yaşanmış olursa olsun, muhataplar onlardır. Mesela en son Kolombiya’da FARC gerillası ile barış anlaşması imzalayan Devlet Başkanı Santos, bir önceki dönemin savunma bakanıydı ve birçok faili meçhulun, öldürmelerin, hepsinden politik olarak sorumluydu.

Öncelikle hemen şunu söylemeliyim ki barış, ‘çatışan taraflar’ arasında olur. Siyasi nezaketi kenara koyduğumuzda, yani daha çarpıcı ve açık söylersek, barış ‘düşmanla’ yapılır.

Yani o kadar yaşananlardan sonra nasıl olur da, iktidarla temas kurulur diye bir şey denilemez.

Barış müzakeresinde kimsenin samimi olması beklenmez. Neden beklensin ki ? Kimse ‘iyi’ olduğu için barış müzakeresi yapılmıyordur. Taraflar karşılıklı olarak yenilemediklerinden bir masanın etrafına oturmuşlardır. Bu yüzden kimsenin yüzü suyu hürmeti değil, karşılıklı güçleri oranında müzakere yürür.

El Salvador Gerilla komutanı ve barış anlaşmasının imzacılarından Roberto Canas’la konuşuyordum. Sosyal demokrat Guillermo Manuel Ungo ile yaptıkları ittifakın sonuçlarını anlatıyordu: “...Bu şekilde bütün dünyanın bizi daha rahat anlamasını ve güvenmesini sağladık. Bizim neden mücadele ettiğimizi anlamalarını sağladık. Bütün dünya artık El Salvador’da ne olduğunu biliyordu. Bunu anlatabilmek için dünyadaki entellektüellerle, Nobel ödüllü yazarlarla barış için temasa geçilmeli. Her iki tarafta ancak müzakereye bu şekilde ikna edilebilir” diyor-du.

Kolombiya FARC Genel Sekreteri, barışın müzakerecilerinden Ricardo Telles ile konuşuyordum: “... FARC’la diyalog

sırasında, hükümet ateşkesi kabul etmedi. Biz görüşmeleri, bombalar, askeri saldırılar, baskılar altında yaptık ama bu durumda 5-6 kez ateşkes ilan ederek, bir anda Kolombiya hükümetinin elinden politik inisiyatifi aldık. Böylece hükümetin bizim politikamızı bozmasına, savaşın devamına engel olduk. Birçok zaman ateşkes ilan ederek, silahsız

//

Mesela içeriği ne olursa olsun 'mektup', politik insiyatifin ele geçirilmesi değil midir?

güçlerle toplantılar yaparak, uluslararası diplomasiyi kullanarak, büyük bir etki yarattık. Bu birçok uluslararası platformda, parlamentolarda etki yarattı. Avrupa Birliği Parlamentosu, Vatikan, Başkan Obama, Latin Amerika ülkelerinin hepsi, halkları, medya bütün bunların hepsi bu sosyal adalet mücadelesinin haberlerini paylaştılar. Bu hükümetin politikasını değiştirmesini etkiledi. Ne zaman ki hükümet savaşa devam etmek istedi o zaman biz politikayı elimize alarak, ateşkes ilan ettik, silahsız güçlerle toplantılar düzenledik, uluslararası diplomasiyi harekete geçirdik ve savaşmak isteyen kim olduğunu teşhir ettik.”

Buradan yine bize dönersek, bir fiili sosyal demokrat ittifak ortamı, dünyanın her şeyi daha rahat anlamasını ve güvenmesini sağlamaz mı?

Mesela içeriği ne olursa olsun 'mektup', politik insiyatifin ele geçirilmesi değil midir?

Sonuç olarak şunu samimiyetle söyleyebilirim ki hiçbir devleti sevmem ama Türkiye Cumhuriyeti, eğer son müzakere döneminde barış yapsaydı şu anda Türkiye, Ortadoğu'nun en önemli ülkesi ve hatta Avrupa'nın en önemli ülkelerinden biri olacaktı. Böyle bir şansı kullanmadığı için bugün, sırat köprüsü üzerinde, tehlikeli manevralar yapmak zorunda kalan, bir denge ve dengesizlik politikasına mahkum kaldı.

Yani sayın kurumsal devlet, muhtemel siz de beni sevmiyorsunuz ama dediklerimi hesaba katın. Siz avantajlı çıkarsınız.

Barış da bizim yanımıza kâr kalır.

Öcalan'ın çağrısı: Onurlu barış

Madem iktidar da artık “her şey çok güzel olacak” diyor, arabayı atın önüne koştuktan vazgeçmeli. İşe Sayın Selahattin Demirtaş başta olmak üzere, HDP’li milletvekillerine özgürlüklerini ve Barış Akademisyenleri’ne pasaportlarını geri vermekle başlamalı.

AYDIN SELCEN

Öcalan'ın sekiz yıl aradan sonra yapmasına izin verilen açıklamanın küçümsenmemesi, değersizleştirilmemesi, yok sayılmaması gerektiğini düşündüğümü önceki yazımda belirtmiştim. Ayrıca, söz konusu açıklamanın doğru açılanmasına çaba gösterilmesinin hepimizin ödevi olduğu kanaatimi de eklemiştim. Kuşkusuz, barışla ilgili yıllardır yılmadan çalışan kişiler, Hafıza Merkezi gibi STK'ler üzerlerine düşeni bugünlerde yerine getirecektir. Ben de bu sütundan çorbada tuzum bulunsun istedim.

Önce, durumun karanlık olduğunu teslim edelim. Doğru tanı, sağaltım sürecinin başlaması için zorunlu. Gerçekçilik, karamsarlık demek değil. Karamsar olmak da felç olmak demek değil. Niyet okuyarak, tahminde bulunarak, kendimizce çıkarsamalarda bulunarak ancak kumdan şatolar inşa edebiliriz. Kumdan şatolarımız her yıkıldığında da aynı yeis, aynı yılgınlık duyguları üzerimize çöker. Somut gelişmelere bakmalı, somut adımlar talep edebilmeliyiz.

Bakınız son günlerde peş peşe neler yaşandı: Merkez Bankası "ihtiyat akçesi" olarak ayırdığı mali kaynağı, iktidarın kullanımına tahsis etti. Bu adımın "evdeki gümüş tepsiyi satmaktan" veya "para basmaktan" farkı bulunmadığını saygın iktisatçılar belirtti. Bir gazeteciyi sahte plakalı araçla takip edip hastanelik edinceye dek beyzbol sopalarıyla döven saldırganlar mahkemece serbest bırakıldı. İstanbul Valiliği, Kadıköy'de "Her Şey Çok Güzel Olacak" pankartını yasakladı.

Devam edelim: Pasaport tahditi mahkeme kararıyla kaldırılan Prof. Dr. Haluk Savaş'ın ölümcül hastalığının tedavisi için yurt dışına çıkışına izin verilmedi. Lyon Üniversitesi'nden matematikçi Tuna Altınel, Fransa'da konuşmacı olmadığı bir toplantıda "terör örgütü propagandası yaptığı" gerekçesiyle gözaltına alındı. Deniz Yücel, Almanya'da verdiği ifadede İstanbul'da gözaltına alındığı cezaevinde işkenceye maruz kaldığını ayrıntılarıyla anlattı.

ODTÜ’de LGBTİ yürüyüşü engellenirken, polis öğretim üyelerini üniversite kampüsünde sille-tokat dövdü.

Arkaplan betimlemesine ekleyelim:
Bizler burada her gün, her dakika GBT denetiminden bıkkınlık belirtirken, ki haklıdır, Güneydoğu’da Kürt yurttaşlarımız çok daha ağır hatta onur kırıcı koşulları her gün deneyimliyor. HDP’nin kazandığı Cizre, İdil, Silopi ilçe belediyelerinin önüne polisin istenilmeden, zorla getirip diktiği röntgenli arama kapıları bunun en yeni örneği.

Cizre Emniyet Müdürü’nün uygulamayı kabul etmeyen, yazılı gerekçe isteyen ve “yasa dışıdır” diyen Cizre Belediyesi Eşbaşkanı Mehmet Zırığ’a “evet, kanuna aykırı davranıyoruz” yanıtı vermesi de o keyfiliğin nişanesi.

Değinilen 2013 Newroz Bildirgesi, elimizdeki yeni açıklamadan çok daha ayrıntılı ve yapılandırılmış bir metin.

Şimdi, Öcalan’ın çağrısına geri dönelim. Öcalan, “onurlu barış”, “demokratik siyaset” diyor ve 2013 Newroz Bildirgesi’ne atıfta bulunuyor. Suriye Demokratik Güçleri’ni (SDG) de Türkiye’nin kaygılarını dikkate almaya davet ediyor. Değinilen 2013 Newroz Bildirgesi, elimizdeki yeni açıklamadan çok daha ayrıntılı ve yapılandırılmış bir metin. Verili durumda, görüşmeye giren iki avukattan Newroz Uysal’ın aktarımına göre, Öcalan’ın kendi kitaplarına erişemediğini, yalnızca İmralı Kütüphanesi’ne başvurabildiğini de kaydedelim.

Buradaki yenilik, yukarıdaki taslağını çizmeye çalıştığım karanlık çatışma ortamında “onurlu barış” çağrısının Öcalan’ın ağzından yeniden duyulmasında. Bildirge-
deyse, demokratik haklar, özgürlük ve eşitliği esas alan çözüm isteği; silahlı direnişten demokratik siyasete geçiş; fikirlerin yarışacağı farklı bir mücadelenin başlangıcı; birliktelik, kucaklaşma, helâlleşme; Kurtuluş Savaşı ve 1920 meclisinin ortak kurucu ruhu; çağdaş modernite ve demokratik düzen arayışı; “tek” yerine “biz” kavramı;

bölmek, çatıştırmak, ayrıştırmak isteyenlere karşı birleşmek unsurları vardı.

//

Bu arada, haydi “tesadüfe bakınız” diyelim, Davutoğlu’nun da yeni parti duyurusunu Diyarbakır’da katılacağı

Zira bu siyasal İslâmcı zihniyete göre, haşa Kandil filan bir yana, Demirtaş gibi “heyecanlı ve haylaz gençler” yerine sürekli Ahmet Türk, Hatip Dicle gibi “aksaçlılar” aranır, muhatap alınmak istenir, sonra onlar da bir kenara itilir.

bir iftar programında* yapacağı söyleniyor. Davutoğlu sanırım Öcalan’ın 2013 Newroz Bildirgesi’nin “İslam bayrağı altında kardeşlik” bölümüne oynuyor siyaseten. “Allah de, ötesini bırak” sloganında olduğu gibi. Bunun da 2019 Türkiye’sinde alıcısı varsa halen, Sayın Davutoğlu’na çıktığı yolda başarılar dilerim. Özellikle “yeni yolda” diyemedim doğrusu.

Zira bu siyasal İslâmcı zihniyete göre, haşa Kandil filan bir yana, Demirtaş gibi “heyecanlı ve haylaz gençler” yerine sürekli Ahmet Türk, Hatip Dicle gibi “aksaçlılar” aranır, muhatap alınmak istenir, sonra onlar da bir kenara itilir. Bu insanların genciyle, yaşlısıyla tümünün ne ağır mücadelelerden yoğrularak bugün durdukları yerlere geldikleri öğrenilmek istenmez. Hatta onların mücadelesi siyasal İslâmcıların kendilerince yaşadıklarını vehmettikleri ve anlatışını kurdukları “mücadele” ile eşitlenir. “Kavmiyetçi” denilen Türk-Kürt barışı dışlanır, yerine “ümmeççi” bölgesel yeni-Osmanlı hülyası ikame edilir.

Ben bildiğim kadarıyla Kürt değilim. Güneydoğu’da da hiç yaşamadım. Yalnızca yirmi yıllık meslek hayatımın son üç yıl üç ayını Erbil’de geçirdim. Erbil’deki başkonsolosluk görevimde asgari bir fark ortaya koyabilmeyi becerebildimse eğer, bu, Erdoğan’ın o dönem ortaya koyduğu “çözüm iradesi” sayesinde oldu. 2013 Mart ayında Diyarbakır’da okunan Newroz Bildirgesi’ni de Erbil’de dinledim. Çok değil, iki ay sonra “Gezi” başladı. Ben de

mayıs sonunda memuriyetten istifa ettiğimden kendimi Taksim’de buldum.

Gezi’den sonra iktidarın şirazesinin nereye, nasıl kaydığını ise hepimiz biliyoruz. Bendeniz de ıskarta hariciyecilikten, sizlerin gözlerinizin

önüne kaydım. Tüm bunları da cuma günü raflarda olacak “Gözden Irakta” kitabımda anlatmaya çalıştım. Bunları boş sözlere, yıldıztozu ticaretine Kürtlerin de ama hepimizin de karnının tok olduğunun altını çizmek için anımsatıyorum.

Madem Öcalan’a yeniden söz söyleme olanağı tanındı, şimdi sıra Öcalan’a sözünü söyleme olanağı tanıyan iktidarın, yani Türkçesiyle, Erdoğan’ın atacağı somut adımlarda.

Yeni bir öykü yazacaksak birlikte, o ortak yaşam öyküsünün başyazarlarından birinin kim olduğu belli ve o halen Edirne Cezaevi’nde tutuklu.

Yeni bir öykü yazacaksak birlikte, o ortak yaşam öyküsünün başyazarlarından birinin kim olduğu belli ve o halen Edirne Cezaevi’nde tutuklu. HDP diye TBMM’de temsil edilen yasal siyasi bir parti var. Bu partinin altı milyon civarında oyu bulunuyor. Madem iktidar da artık “her şey çok güzel olacak” diyor, arabayı atın önüne koştuktan vazgeçmeli. İşe Sayın Selahattin Demirtaş başta olmak üzere, HDP’li milletvekillerine özgürlüklerini ve Barış Akademisyenleri’ne pasaportlarını geri vermekle başlamalı.

*İstifham işaretinin çengeli zihnin ucuna takıldı, anayasa hukukçuları için acizane bir tartışma konusu: Anayasasında “laik cumhuriyet” yazan bir ülkede, iftarın siyasal programı hukuka uygun olur mu?

Barış hukuku, savaş hukuku

Anayasa Mahkemesi'nin BAK kararındaki 8-8'lik "denge", yargıçların normu olguya uygulamada çektiği sıkıntının bir sonucu değil. Konu iyi yargıç kötü yargıç olmayla da ilgili değil. Mahkeme, norm-olgu ilişkisinde "yürürlükteki hukuk" ile iktidarın yürürlükte olmasını istediği hukuk arasındaki makasa yerleşerek, iktidarı bir karara çağırdı.

ALİ DURAN TOPUZ

AYM kararı malum, 8-8 ile alındı. Kıl payı “özgürlük” kararı.

Ne oylanıyor ki sekiz yüksek yargıç “Hayır, ihlal yok” derken, onların makam arkadaşı sekiz diğer yargıç, “Evet, ihlal var” diyor. Ne kadar zor bir konu acaba bu? İfade özgürlüğü, kolay konu değil. Fakat, zorluk buradan mı kaynaklanıyor gerçekten?

Zorluk, Orhan Gazi Ertekin’in “hukuk riski” [dediği yerden](#) kaynaklanıyor, ihlal anlamında “hukuk dışı” değil ama hukukun hukuk olmak için gerek duyduğu dış’tan kaynaklanıyor. En özeti, neyin hukuk olduğu neyin hukuk olmadığı kararından.

Anayasa Mahkemesi, hukuki bir sorunu hukuki biçimde çözmüş değil tam olarak, böyle olsa 8-8 dengesi pek mümkün olmazdı, çünkü mevzuat aslında bu kadar karar verilemez halde değil. Üç yıl önce karar verse, vermesi gereken karar buydu yine.

BELİRSİZLİĞİ GÖSTEREN DENGİ

Mesele, neyin hukuk olarak kabul görüp görmeyeceği, yani “hangi hukuk”un yürürlükte olacağı meselesi; bu da “hukuk uygulamacıları”nın değil, siyasal erkin karar vereceği bir şey. Hukuk kurumları, bu erkin içinde oldukları oranda ve bu erk tarafından yön verildiği ölçüde karar verebilir ya da veremez.

Siyasi erkin yönlendirmesi, kararın üç yıl gecikmesini açıklar. Bu yönüyle AYM kararındaki “denge”, pozitif hukukun, yürürlükteki hukukun bir uygulaması değil, yürürlükteki hukuku bir yürürlükteymiş gibi bir değilmiş gibi kullanmaya merak salmış iktidarın kasten oluşturduğu belirsizliğin basit bir yansıması. Belirsiz ya da belirlenemez olan şey ne? Cevap için yine Orhan Gazi Ertekin’in yazısına başvuracağım: “Barış hukuku” diyor, Ertekin. Demek ki bir de “savaş hukuku” var.

Yürürlükteki hukuk barış hukuku mu savaş hukuku mu?

2013 İTİBARIYLA TERÖR

İktidar, Erdoğan liderliğindeki otoriter heyet, 2013'te “çözüm süreci”ni ilan edip başlattığında, bu soruyla karşı karşıyaydı: Kürt meselesi çözülecekse, yürürlükteki “savaş hukuku” kaldırılıp “barış hukuku” tesis edilmeliydi.

Onlara göre
ortada bir “savaş” ya
da barış gerektirecek
bir hal yoktu,
savaş zaten en son
Dersim’de kazanılmış,
mesele kapanmıştı.

Elbette, buradaki “savaş” ve “barış”ın fiili çatışma ile, harp ile bir ilgisi yok. “Çözüm süreci” ilan edildiği anda, şöyle denilmiş oluyordu:

Kürt meselesini bugüne kadar getiren süreçte işletilen hukuk, artık yerini başka bir hukuka bırakacak. İtiraz büyüktü, CHP ve MHP başta olmak üzere, birçok kurum, kuruluş ve kişi, “Suç işliyorsunuz” diyordu Erdoğan ve heyetine. “Bu terördür. Kürt sorunu diye bir sorun yoktur. Terör vardır. Ya terörden yanasınız ya da teröre karşı.”

BARIŞ NE SAVAŞ NE?

Onlara göre ortada bir “savaş” ya da barış gerektirecek bir hal yoktu, savaş zaten en son Dersim’de kazanılmış, mesele kapanmıştı. Galiplerin belirlediği kurallar çerçevesinde, barış içinde bir arada yaşıyorduk, Kürt demek ayrılıkçılık, bölücülük demekti, payı da ya mezar ya da hapishane idi. Erdoğan “çözüm süreci” dediğinde karşısında duran hukuk, “kurulu hukuk” bu idi. Durum değişecekse, bu hukuk yerine “barış”ın ve “savaş”ın yeniden tanımlandığı yeni bir hukuk geçmeliydi, yani “kurucu hukuk.”

O günlerde Erdoğan dahil iktidarın Dersim’i sık sık gündeme getirmesi, sadece CHP’yi kıyım la suçlayıp tartışmada pozisyonunu zayıflatmak değil, Dersim meselesi “kapandıktan” sonra oluşan sessizliğin “barış” anlamına gelmediğine dair telaffuz edemediği bilgiydi de. O sessizlik, sonraki çatışmaların altında yatan hukukun temin ettiği sessizlikti, “barış” anlamına gelse, sonraki çatışmalar açıklanamaz olurdu. Kürt’ün yok kabul edildiği hukuk,

“barış”a hizmet edemiyordu. O halde yeni hukuk, Kürt’ün Kürt olarak kalma arzusunu tanıyacak ve suçlama konusu yapmayacak, yani Kürt’e siyasal ve hukuki statü verecek hukuk olmalıydı. Hedeflenen çözüm, eski hukukun savaş-barış mantığı yerine yeni bir savaş-barış mantığına dayalı yeni bir hukukla mümkün olacaktı.

TAŞIN ALTINDAKİ EL

Hükümet yeni bir hukuk oluşturmaya girişir gibi göründü, “eski hukuk”un devlet birimlerine, yargıya, güvenlik bürokrasisine, hatta akademi ve medyaya yüklediği görevleri işine yaradığını düşündüğü ölçüde askıya aldı:

Operasyon yapılmayacak, çatışmacı işler ve sözlerden imtina edilecek, barışın iyilikleri anlatılacak, süren çatışmanın yol açtığı kötülükler bir bir sıralanacak, “devlet” ve “toplum” barışa hazırlanacaktı. Az iş de yapılmadı. “Elimizi taşın altına koyduk” deniliyordu. Eski “savaş hukuku”, yeni “barış hukuku” ile yer değiştirmeye başlamış gibiydi.

Peki öyle miydi? Devam edeceğim.

NOTLAR

1

Anayasa Mahkemesi, 7 Haziran 2015 sonrası en etkili ve kritik kararlarından birini vermiş oldu. Geç verilmiş olması, 8-8’lik dengenin ancak başkanın ağırlığıyla “özgürlük” lehine bozulması, kararın önemini değiştirmez. Anlaşılan iktidar önce medya ve akademinin karara karşı öfkeli çıkışlarını ve sonuçlarını izlemeyi tercih etti, bir karara varmadan önce. Bir karar vermesi için düşünmeye ihtiyacı vardı ya da karara karşı ne yapacağını ortaya koymak için uygun zamanı bulmaya ihtiyacı vardı.

2

Kimsenin okumadığı gazeteler, izlemediği televizyonlar kararın değerini küçültmeyi başaramayınca, üniversiteler sıraya girdi. Onlar da yetmeyince, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu sazi aldı eline ve Anayasa Mahkemesi kararını, Selahattin Demirtaş'ı anarak eleştirdi.

Çok üzölmüştü. Karar, Selahattin Demirtaş'ı “haklı” çıkarıyordu.

Kararda adı geçmeyen, kararla hiçbir ilgisi olmayan Demirtaş niye kararın eleştirilmesinde böylesine önemli bir “koz” olarak görölmüştü?

Karar, meselenin çekirdeğindeki Kürt meselesine ilişkin temel zorlukla ilgiliydi de ondan. Anayasa Mahkemesi kararı, yazılı ve ilan edilmiş hukuk normlarıyla gidilecek yeri gösterirken, medya-akademi-dahiliye nazırı elbette ilan edilmiş ama yarısı yazılı yarısı yazısız hukuk kurallarını önümüze koyuyor.

3

Çözüm sürecindeki pozisyonların çözüm sürecinden sonra hızla tersine dönebilmesi, sadece “siyasetin kıvraklığı”ndan değil, siyasetin Kürt meselesindeki sabitlerinin gücünden kaynaklanıyor. Türkiye’de hukuk da siyaset de ancak “Kürt sabiti” hesaba katıldığı zaman daha iyi anlaşılır.

4

Henüz çözüm sürecinin ilk günlerinde, “barış hukuku” ve “savaş hukuku” meselesine dikkat çekmeye çalışan bir yazı için:

<https://utay-alidurantopuz.blogspot.com/2013/05/barsn-hukuku-savasn-hukuku.html>

İktidarın beka savaşı ‘kendi’ olmak isteyeneye karşı

Bugün yaşadığımız coğrafyada savaş, birçok farklı şekilde ve farklı yerde sürüyor. Kürt halkının kimlik mücadelesine yönelik, kadınların varolma mücadelesine yönelik, kimliği ve aidiyeti ne olursa olsun “kendisi” olmak isteyen ve bunun için çabalayan tüm bireylere ve toplumsal kesimlere yönelik... Bu farklı savaşı farklı biçimlerde hisseden farklı kişiler, topluluklar ya da aidiyetlikler olsa da; savaşı açan taraf aynı.

MERVE ARKUN

'Ben inanıyorum ki, dünyanın özgürlüğe aşık ruhları, efendilerine, 'Cinayetlerini kendin işle! Senin savaşlarına kendimizi ve sevdiklerimizi yeterince feda ettik! (...)' Hayır, senin cinayetlerini işlemeyeceğiz ve senin bizden çaldığın topraklar için (ülke) için savaşmayacağız!' dedikleri gün militarizmin sonu gelecektir' Emma Goldman

Biz kadınlar için tartışma konusu "şiddet" olduğunda, konu elbette oldukça somut bir yerde duruyor.

Televizyonda, gazetede, evde, işte, okulda, sokakta... Yaşamın her yerinde. Şiddet bir fanus gibi tüm yaşam alanımızı sarmalamış durumda. Bitmeyen ve nasıl bitireceğimizi de bilemediğimiz bu şiddet sarmalının içerisinde oradan oraya savrulup duruyoruz. Çoğu zaman da "Acaba bu şiddet beni ne zaman bulacak?" sorusunun verdiği endişeyle...

Aslında endişeye çok da mahal vermeden, normalleştirilmiş ve bir o kadar da kanıksanmış bu şiddet döngüsünün tam olarak ortasında -ve oldukça da "hedefe açık bir yerde" – bulunduğumuzun farkında olmamız gerekiyor.

Çoğu zaman görmezden geldiğimiz (ya da aslında normalleştiği için göremediğimiz bu şiddet), kimi zamansa görmemek için gözlerimizi kapatsak da kaçamayacağımız kadar gerçek, acı ve yıkıcı. Emine Bulut'un bir erkek tarafından katledilmesi, söz konusu şiddete dair yakın zamanda belki de toplumsal olarak deneyimlediğimiz "en ağır vaka"lardan birisi olsa da; şiddet, Emine Bulut ve ne yazık ki adlarını hatırlayamadığımız sayısız kadının deneyimlerinde/ortak deneyimlerimizde saklı...

Biz kadınlar için tartışma konusu "şiddet" olduğunda, konu elbette oldukça somut bir yerde duruyor. Gözümüzle gördüğümüz, kulağımızla duyduğumuz, tenimizle hissettiğimiz ve aslında yaşantımızın en başından bu yana psikolojik ve fiziksel olarak sayısız şekilde deneyimlediğimiz kadar somut.

Militarizm ve cinsiyet alanındaki çalışmaların önemli isimlerinden olan Cynthia Enloe'ya göre militarizmin

başarısı, büyük ölçüde kendisini gizlemesine bağlı. Yani militarizm, yaşamın farklı alanlarına sirayet ettikçe ve görünür olmaktan uzaklaşıp giderek normalleştikçe daha “başarılı” oluyor.

Şiddetin örgütlenmiş halini ifade eden militarizm kavramı, ilk kez anarşist Pierre Joseph Proudhon tarafından kullanıldığında en geniş anlamıyla, toplumun, bireyin ya da kurumun “askeri” değerlere göre tanımlanması anlamına geliyordu. Ancak bugün ise, yüzyıllar önceki tanımından çok daha geniş bir kapsamı olan militarizm, şiddetin her biçimi gündelik yaşamlarımızda normalleştikçe, tam da Enloe’nun söylediği şekilde daha da başarılı oluyor. Şiddet şiddeti yaratıyor, militarist sarmal giderek yayılıyor...

Yaşadığımız coğrafyada yine militarizm ve cinsiyet alanındaki çalışmaları ile bildiğimiz Ayşe Gül Altınay, bugün militarizmi tanımlarken daha geniş bir perspektifle yaklaşmak gerektiğini belirtiyor. Altınay’a göre “militarizm denildiğinde akla ilk olarak ordu ve askerler gelse de, militarizmi tartışırken ordu veya askerlerin varlığından öte onları tanımlayan özelliklerin topluma yayılma süreçlerine bakmak gerekiyor”.

Ordu, savaş, askerileşme toplumsal yaşamdaki diğer değerlerin üzerinde tutulurken, “sivil”lerin bu militarist kültürün giderek daha da büyümesine ve kalıcılılaşmasına katkısı nasıl ve ne şekilde oluyor?

Militarizmle mücadele etmek için aslında ilk olarak gündelik yaşantılarımızda “görünmez hale gelmiş militarizm”i yeniden görmemiz, fark etmemiz gerekiyor. Özellikle kadınlık deneyimleri ve bu deneyimlerin paylaşımı ise bu şiddet kültürünü fark etmek ve sonrasında da yok etmek için oldukça önem taşıyor.

Yaşamın ilk anından itibaren erkek egemen kodlarla büyümüş ve sıkıştırılmış biz kadınlar için bu şiddet kültürüne dair söyleyecek çok söz var aslında. Birisinin “kızı”

Bahsettiğimiz ve aslında sürekli olarak da hissettiğimiz şiddete, şiddetin kurumsallaşmış hali militarizme ve onun yıkıcı etkilerine karşı direnmek de, bu mücadelenin bir parçası oldu.

olarak geldiğimiz bu dünyada her daim birilerinin “anesi, eşi, kız kardeşi ya da sevgilisi” kimliğine sıkıştırıldık. Okula başladığımızda Türklükle terbiye edildik, vatan için feda edebilecek oğullar yetiştirmek zorunda bırakıldık, aynı vatan uğruna canından olmaya hazır eşlerin/sevgililerin yolunu gözlemeye mecbur bırakıldık. Militarist kültürden beslenen bu erkek egemen topluma aidiyet, kimliksizleşmemize ve aslında giderek “kendimizden” daha da uzaklaşmamıza yol açtı.

Şiddet kurumsallaştıkça, militarist baskı giderek büyüdü. Militarist baskı büyürken, etki kapsamını da genişletti. Milliyetçilikten, ırkçılıktan, cinsiyetçilikten beslendi ve böylece bu militarist baskının toplumsal yaşamda yarattığı etki de giderek “şiddetlendi”. Militarist değerler erkeklikle özdeşleştikçe, hakim erkek egemen kültürü de giderek besledi. Yani aslında militarizm erkeklikten, erkeklik militarizmden beslendi ve her ikisi de biz kadınlar için daha fazla baskı, daha fazla korku, daha fazla şiddet anlamına geldi.

Kadınların özgürlük mücadelesi tam da bu noktada daha da önem kazandı. Yalnızca kadın olmaktan dolayı maruz bırakıldığımız adaletsizliklere karşı direnmek, özgürleşmenin tek yolu oldu. Bahsettiğimiz ve aslında sürekli olarak da hissettiğimiz şiddete, şiddetin kurumsallaşmış hali militarizme ve onun yıkıcı etkilerine karşı direnmek de, bu mücadelenin bir parçası oldu.

Türkiye’de ilk kez 2004 yılında bir kadın “Militarist düşünce sadece ‘askeriye’nin sınırları içinde kalmayıp, günlük hayatın içine de yedirilen “militer” bir dünya kurgular. Ki bu kurguda; kadınlık aşağılanır, kadınlar genellikle görmezden gelir, yok sayılır” diyerek vicdani reddini açıklamıştı. Ferda Ülker’in bu eylemi, o tarihe kadar aslında salt “zorunlu askerliğe karşı” politik bir eylem gö-

rülen vicdani reddin ve dolayısıyla bu eylemin karşısında duran militarizmin kapsamını yeniden tartışmaya açmaya yardımcı olmuştu. O tarihten itibaren vicdani reddini açıklayan ve savaşı, şiddeti, militarizmi reddeden kadınların eylemleri bu tartışmanın sürmesine ve şiddetle cinsiyet arasındaki ilişkinin görülmesine olanak sağladı.

Yalnızca savaşa karşı değil; erkek egemenliğine, erkek egemenliğinden beslenen ve onu büyüten şiddet kültürüne, militarizme karşı direnmenin ve özgürleşmenin bir biçimi oluyor vicdani ret kadınlar için.

Kadınların vicdani ret eylemleri yazının başında bahsettiğimiz “görünmeyen şiddeti” görünür kıldı ve böylelikle militarizme karşı bütüncül bir mücadelenin de kapısını araladı.

Bugün yaşadığımız coğrafyada savaş, birçok farklı şekilde ve farklı yerde sürüyor. Kürt halkının kimlik mücadelesine yönelik, kadınların varolma mücadelesine yönelik,

kimliği ve aidiyeti ne olursa olsun “kendisi” olmak isteyen ve bunun için çabalayan tüm bireylere ve toplumsal kesimlere yönelik... Bu farklı savaşı farklı biçimlerde hissederek farklı kişiler, topluluklar ya da aidiyetlikler olsa da; savaşı açan taraf aynı. Kendinden olmayanı aşağılamak, ötelemek ve yok etmek isteyen iktidarın beka savaşı.

İşte kadınların vicdani ret eylemleri de tam da bu noktada bir varolma eylemine dönüşüyor. Erkek egemenliğine, şiddete, siyasi otoriteye karşı “buradayım ve direniyorum” demenin bir yolu; özgürlük mücadelesinin bir parçası oluyor.

Yalnızca savaşa karşı değil; erkek egemenliğine, erkek egemenliğinden beslenen ve onu büyüten şiddet kültürüne, militarizme karşı direnmenin ve özgürleşmenin bir biçimi oluyor vicdani ret kadınlar için. Bu yüzden de nerede olursa olsun kadın mücadelesinden bağımsız değil, aksine kadın mücadelesiyle kol kola, omuz omuza duruyor. Militarizmi besleyen otoriteye, hiyerarşiye, şiddete karşı bir varoluş eylemine dönüşüyor.

Bir gün değil her gün barış

Bu toprakların en çok ihtiyaç duyduğu şey barıştır. Bu durum bizi devletlerin sanki savaşı çıkaranlar kendileri değilmiş gibi kabul ettikleri 1 Eylül ve 21 Eylül'  dahi kutlamak zorunda hissettiriyor. Ancak biliyoruz ki barış bir günlük bir şey değil ve savaşlar da bir günde çıkarılmazlar, uzun bir sürece yayılırlar.

GÖKHAN SOYSAL

Vicdani Ret Derneği olarak tüzüğümüzde belirttiğimiz üzere savaş, insan ve doğa için bir yıkımdır. Vicdani ret, savaşın insan unsuru olmayı reddetmektir. Derneğimiz, savaşın bütün unsurlarına, silah üretim ve transferlerine, militer yapı ve organizasyonlara karşı çıkar. Savaş ve çatışmaların önlenmesi ve son bulması Vicdani Ret Derneği'nin temel önceliklerindendir.

Vicdani Ret Derneği “barışçıl bir yaşam” için çaba gösterir. Militarizmin, silah, kışla ve apolet ile sınırlı kalmadığının, toplumsal yaşamı da kuşattığının bilincindedir. Bu bilincin gelişimi için çaba gösterir. Bu yüzden barışın sesini yükseltebileceğimiz her alan derneğimizin her zaman içerisinde yer alacağı alanlardır. Buna Almanya'nın 1939'da Polanya'ya saldırmasıyla 2. Dünya Savaşı'nın başlangıcı olarak değerlendirildiği için Varşova Paktı üyeleri tarafından Dünya Barış Günü kabul edilen 1 Eylül de dâhildir. Aynı Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından Barış Günü olarak kabul edilen 21 Eylül'ün de dâhil olduğu gibi.

Barışa da diğer önemli tarihler gibi bir tarih atfedilerek barışın kutlanması sevindirici olsa da barışın sadece bir günlüğüne hatırlanacağı korkusu bizi tedirgin etmektedir. Çünkü barış bir güne sığdırılabilecek bir mefhum değil. Bunu yaşadığımız topraklarda biz deneyimledik, deneyimlemeye devam ediyoruz. Maalesef yüzyıllardan beri üzerinde yaşadığımız topraklar tarih boyunca birçok savaşa şahit olmuştur. İktidar mücadeleleri özellikle devletleri düşman olarak kodladığı karşısındakileri yok etmeye çalışmasıyla sonuçlanmıştır. Bu toprakların en çok ihtiyaç duyduğu şey barıştır. Bu durum bizi devletlerin sanki savaşı çıkaranlar kendileri değilmiş gibi kabul ettikleri 1 Eylül ve 21 Eylül'ü dahi kutlamak zorunda hissettiriyor. Ancak biliyoruz ki barış bir günlük bir şey değil ve savaşlar da bir günde çıkarılmazlar, uzun bir sürece yayılırlar.

Bizim dernek olarak amacımız sadece bir gün değil her gün barışı kutlayabileceğimiz bir iklim kavuşmaktır. Bunun için de dernek olarak vicdani ret hakkını bu şiddet iklimiy-

le mücadelede edebilmek için etkili bir yol olarak görüyoruz.

Milyonlarca insana, milyonlarca insanın ölümünü kabullendirmek çok zordur. Ancak devletler bunu başarabilmiştir. Devletlerin engellemeyi başaramadığı şeyse nerede olursa olsun savaşa her zaman için karşı çıkan insanların varlığıdır. Özgürlüğüyle, hayatıyla tehdit edilen insanlar

kurşuna dizilmeyi dahi göze almış ancak yine de savaş politikalarına alet olmayı reddetmişlerdir. İçinden geçtiğimiz günlerde barıştan söz edildiğinde hapse atılan insanların konuşulduğu coğrafyamızda tarih boyunca savaş politikalarına alet olmayan insanların mücadeleleri bize moral vermeye, nelere karşı koyabileceğimize yönelik inanç vermeye devam ediyor.

Halkı askerlikten soğutmanın suç sayıldığı Türk Ceza Kanunu'nun 318'inci maddesi örneğin hâlâ uygulanmaya devam edilmektedir. Halkı askerlikten soğutma suçu, vicdani retçilerin her zaman başlarında Demokles'in kılıcı gibi sallandırılmaktadır.

Vicdani retçilerin varlığı bu nedenlerle devletler açısından her zaman için sorun teşkil etmiştir. Ondandır ki devletler savaşa karşı çıkan insanların bu eylemlerine karşı ceza tehdidinde bulunmakla kalmamış, bu insanlara verilecek cezaları savaş zamanında da iki kat arttırmıştır. Onun için devletler barış söyleminde bulunduğu her zaman anlıyoruz ki yeni bir savaş yaklaşmaktadır. Savaş karşıtı hareketlerin olduğu her yerde hiç olmazsa sorunların ve acıların derinleştirilmesinin önüne geçilmiştir.

TC Devleti de vicdani retçilere farklı davranmamaktadır. Halkı askerlikten soğutmanın suç sayıldığı Türk Ceza Kanunu'nun 318'inci maddesi örneğin hâlâ uygulanmaya devam edilmektedir. Halkı askerlikten soğutma suçu, vicdani retçilerin her zaman başlarında Demokles'in kılıcı gibi sallandırılmaktadır.

Vicdani retçiler yoklama kaçağı ve bakaya olduğu gerekçe-

siyle askeri birliğe teslim olmadıkları için cezalandırılmakta; başta askeri birliği terk eden firariler olmak üzere tüm vicdani retçiler sivil ölüme mahkûm edilmektedir. Bu durum, savaşın olduğu zamanlarda en yüksek seviyelerine ulaşmıştır diyemiyoruz, çünkü bu topraklarda her zaman için bir savaş mevcuttur. Savaşların iyiden iyiye yoğunlaştığı günlerde bu baskılar daha fazla artmaktadır.

Söz konusu savaş olduğunda milyonlarca insan kendisine önceden ailede, okulda, kışlada öğretilenleri ezbere konuşsa da bir tek savaş karşıtı sözün dahi değeri çok büyüktür. Ezenlerin arasına sokulmaya çalışılan bir kişinin başına geleceklere rağmen ezilenlerin arasına karışmayı tercih etmesi bir tercihten çok zorunluluk, vicdana karşı bir sorumluluk anlamına gelmekte. Ve bu savaş karşıtı ses, beklenmeyecek derecede yankı uyandırabilmektedir. Savaş tarihi bunun sayısız örneğine tanık olmuştur, hâlâ olmaya devam etmektedir. İsrail’de Filistinlileri öldürmeleri için zorla askere alınmaya çalışılan onlarca kadın ve erkek asker bu savaşa ve orduya katılmaya karşı çıktıkları için hapse atılmaktalar. Aynı örnekler Güney Kore’de, Kıbrıs’ta ve birçok yerde de şahit olmaya devam ediyoruz.

Savaşa karşı barışın sesini yükseltmenin ne kadar önemli olduğunu içinden geçtiğimiz her gün deneyimliyoruz. On yıllardır yaşadığımız topraklarda adı konulmamış bir savaş yürütülmektedir ve vicdani retçiler de bu savaşa karşı vicdani retlerini açıklamaktadır. Savaş karşıtı insanlar da şehirlerin içine kadar gelen bu silahlı çatışma sürecini eleştirmeye kalktığında işleri ellerinden alınıyor, yurt dışına çıkmaları dahi engellenebiliyor. Bir öğretmen televizyonda canlı yayında çocuklar öldürülmesin dediğinde kucağında yeni doğmuş bebeğiyle hapse atılabiliyor. Ancak onların savaşa karşı çıkardıkları bu ses bizim gibi barışı savunan insanlara ilham olmakla kalmıyor, bize göre savaşın ikliminin çok daha kötü bir hale gelmesini engelliyor.

Bu yüzden nerede ve ne zaman olursa olsun barışın sesini her yerde yükseltmek gerekiyor. 1 Eylül ve 21 Eylül bize yetmiyor, her günü barış günü ilan etmek istiyoruz.

Toplumsal bir sorumluluk yaşamsal bir ‘zorunluluk’

Vicdani reddin sadece bireysel bir tutum olmadığı, toplumsal bir reaksiyon olduğu takdirde neler olabileceğini akılda iyi tutmak gerekir. 1968’de dünyanın farklı yerlerinde askere gitmeme, devletlerin kanlı politikalarının piyonları olmayı reddetme siyasal bir harekete dönüşebilmiş, ırkçılığa, milliyetçiliğe, faşizme karşı bir duruşu toplumsallaştırabilmişti.

HÜSEYİN CİVAN

Ekonomik kriz hallerinin normalleşmesi, yoğunlaşan siyasi baskılar, toplumsal pasifizasyon, şiddetin farklı türevlerinin (kadına yönelik şiddet, göçmenlere yönelik

Nasıl mı? Yaratılan bir düşman ve buna karşı savaş sadece meşru kılınmıyor, meselenin ana nedenini görünmez kılıyor. Bu sadece yaşadığımız coğrafyada uygulanan bir devlet politikası değil. Savaş, iç ve dış gündem değişikliğinin devlet eliyle işleyen en önemli araçlarından birisi.

şiddet...) yaşamın parçası haline gelmesi vb. gibi durumlar, özellikle son beş yıldır sadece toplumsal gündemin değil, bireysel gündemimizin de bir parçası. Bir parçası çünkü böyle bir gerçekliğin içerisinde yaşamaya “zorunlu” bırakıyoruz.

Tüm bunları konuşurken bu durumun merkezi noktasında bulunan şiddeti es

geçemiyoruz. Es geçemiyoruz ama tam da burada bırakıyoruz. Şiddet doğal bir durummuş da, aşırısı fazlaymış gibi düşünüyoruz belki de. Ancak şiddeti konuşurken üstünden atlanılan önemli bir konu, şiddet yaratan mekanizmalar ve şiddetin kurumsallaşmış hali/kültürü...

Militarist yapının ismini koyamadığımız sürece; devletin ordu kurumunun varlığını anlamlandıramadığımız sürece; militarist kültürün topluma ilmek ilmek (erkek egemenliğiyle, milliyetçilikle vb.) nasıl işlendiğini fark edemediğimiz sürece hangi sıkıntıyla bireysel ya da toplumsal olarak karşılaşırsak karşılaşılim çözüme odaklanmıyoruz demektir.

Nasıl mı? Yaratılan bir düşman ve buna karşı savaş sadece meşru kılınmıyor, meselenin ana nedenini görünmez kılıyor. Bu sadece yaşadığımız coğrafyada uygulanan bir devlet politikası değil. Savaş, iç ve dış gündem değişikliğinin devlet eliyle işleyen en önemli araçlarından birisi.

Ne pahasına mı? Yaşanan ölümler, yaşam alanlarının yok

oluşu, zorunlu göç,...

İçerisinde yaşadığımız siyasi, ekonomik ve toplumsal sıkıntıları bir de buradan yani anti-militarist bir perspektiften düşünmeye ihtiyaç var.

Vicdani ret, “zorunlu askerlik” uygulamasının (her devlet zorunluluğunda olduğu gibi) bireyin iradesini yok saymasını sorun eder. Birey, iradesine yönelik bu şiddete karşı çıkmış olur vicdani retle. Ancak, bu sadece bireyin “zorunlu”luğu yerine getirip getirmemesiyle ilişkili değildir.

Siyasi, ekonomik ve toplumsal sorunların militarizm perspektifiyle değerlendirildikten sonra, bireyin bu sorunlara karşı tutumuyla ilişkilidir aynı zamanda. Birey, şiddetin kutsandığı kurumları, şiddetin normal kılındığı uygulamaları ve bunun sistematik hale gelmesiyle oluşan kültürü reddeder. Vicdani retçinin sıkıntısı, sadece 14 ay, dokuz ay, iki ay askerlik yapmak ve yapmamakla ilişkili değildir. Militarist mekanizmaların varlığına karşı bir mücadelenin yalnızca bir parçası ama önemli bir parçasıdır vicdani ret.

2009’dan bu yana vicdani ret mücadelesinin içinde olan bir devrimci anarşist olarak 2015’te vicdani reddimi açıkladım. Savaş ve militarist kültürün farklı biçimleriyle bu kadar yoğun karşılaşırsen; bir yandan bireysel bir açıklama, bir yandan buna karşı mücadelenin toplumsallaşması adına bir adımdı.

Devletler, onlara biat etmeyen, baskıya-zulme-şiddete karşı direnen, mücadele eden herkesi, bugüne kadar gözaltında kaybettiler, katlettiler, duvarlar ardına hapsederek yıldırma istedi. İktidarlar, kendi çıkarları uğruna çıkar-

dığı her savaşta halkları yerinden yurdundan etti; ezilenleri katletti.

Ben, devrimci anarşist bir birey olarak, iktidarların kendi çıkarları uğruna çıkardıkları her savaşta, ezilenlerin katledilmesini reddediyorum. İrademin gasp edilerek,

inanmadığım bir iktidarın boyunduruğuna hapsedilmesini; orduların nice sayısız kardeşimin yaşamını gasp etmesini reddediyorum.

Bu coğrafyada vicdani ret mücadelesi toplumsallaşırken, elbette bir yandan da vicdani retçilere yönelik baskılar sürüyor. “Sivil ölüm” olarak adlandırdığımız durum ise, bu baskının belki en yoğun ve görünür hali olarak karşımıza çıkıyor.

Yaşadığımız coğrafyada varolan militarist kültüre ve şiddete karşı vicdani retçiler, savaş karşıtları ve antimilitaristler on yıllardır mücadele ediyorlar. Üyesi ve gönüllüsü olduğum Vicdani Ret Derneği on yıllardır süren bu mücadelenin daha da toplum-

sallaşması için çalışıyor. 2013 yılından bu yana dernek çatısı altında birçok farklı yerelde birçok antimilitarist çalışmanın parçası olan bir birey olarak, vicdani reddin bu topraklarda giderek toplumsallaştığını, savaş karşıtlığının ve militarizme karşı mücadelenin farklı birçok mücadele alanlarıyla kesiştiğini/kimi zaman da ortaklaştığını belirtmek doğru olacaktır.

Bu coğrafyada vicdani ret mücadelesi toplumsallaşırken, elbette bir yandan da vicdani retçilere yönelik baskılar sürüyor. “Sivil ölüm” olarak adlandırdığımız durum ise, bu baskının belki en yoğun ve görünür hali olarak karşımıza çıkıyor. Vicdani retçiler, her an bir GBT’ye maruz kalma endişesiyle seyahat edemiyor. Sigortalı çalışmıyor, hatta zaman zaman doğrudan Milli Savunma Bakanlığı tarafından işyerlerine yollanan tebligatlar sebebiyle işten çıkarılıyorlar. İşte tam da bu noktada, örgütlü olmanın

gücü devreye giriyor. Vicdani retçi yalnızsa üzerine gitmek daha kolay, ancak özellikle Vicdani Ret Derneği, buna benzer sıkıntıları olan insanların yan yana gelmesi, birlikte hareket etmesi, birlikte ses çıkarılmasına yönelik bir program işletiyor. İhtiyaç hissedilen hukuki destekten, militarist politikalara yönelik eylemliklere vicdani ret toplumsallaştırılıyor.

Devlet artık süreklileştirdiği “bedelli askerlik” uygulamasıyla da aslında vicdani retçileri yok saymayı sürekli hale getirdi. Asker “kaçığı” konumunda bulunmanızın altını siyasi temellerle doldurmaya başladığımızda, bedelli askerlik uygulamasıyla karşımıza çıktı. İrademizin gasp edildiği bu askerlik süresini “parasını ödeyerek kısaltmayı” bir “alternatif” olarak sundu.

Ancak biz vicdani retçiler için zorunlu da olsa bedelli de olsa askerliğin kendisi irademizin, kimliğimizin gasp edilmesi ve öngörülen askerlik süresi boyunca maruz kalacağımız ezilme, baskı ve şiddet anlamına gelmektedir.

Vicdani ret nedir? Vicdani ret, işte tüm bu olan biteni reddetmektir.

Vicdani reddin sadece bireysel bir tutum olmadığı, toplumsal bir reaksiyon olduğu takdirde neler olabileceğini akılda iyi tutmak gerekir. 1968’de dünyanın farklı yerlerinde askere gitmeme, devletlerin kanlı politikalarının piyonları olmayı reddetme siyasal bir harekete dönüşebilmiş, ırkçılığa, milliyetçiliğe, faşizme karşı bir duruşu toplumsallaştırabilmişti.

Tam da bu durumu akıllarda tutmaya ihtiyaç vardır. Bugün bireysel bir tavır, tutum olarak görülen vicdani reddin toplumsallaşmasından başka nasıl büyük bir strateji düşünebiliriz ki.

Kürtler ve Kemalistler... Barış mümkün mü?

Barış sürecinin sona ermesi, AKP ile Kürt hareketi arasında güncel politik öncelikler alanında yaşanan bazı çatışmaların yanı sıra AKP'nin geleneksel İslami toplum projesi ile Kürt hareketinin temsil ettiği daha modern, laik ve Cumhuriyetçi toplum projesi arasındaki kan uyumsuzluğuyla da çok yakından ilintiliydi.

MAHMUT ÜSTÜN

Tarihteki acı olaylar nedeniyle aralarında duygusal duvarlar olan iki kesim... Acıları bütün ağırlığı ile yaşayanlar Kürtler olduğu için doğal olarak bu duygusal duvar özellikle Kürtlerde mevcut.

Kürtler derken homojen bir varlıktan söz etmiyoruz. Özellikle söz ettiğimiz bugünkü Kürt hareketinin ana akımı ve en büyük gücü olan ve parlamentoda da HDP aracılığıyla temsil edilen çizgi olduğunu belirtmek gerek.

Buna karşın bu iki akım son dönemde “kader birliği” içinde gözüküyorlar. Bu tesadüfi bir teğet geçme mi? Yoksa bu kader birliğinin arkasında daha kalıcı, güçlü ve stratejik ortaklıklar mevcut mu? Bu soruya yanıt üretmeye yönelik analize girmeden önce iki önemli olguyu hemen burada anımsatmak gerek...

Kürtler derken homojen bir varlıktan söz etmiyoruz. Özellikle söz ettiğimiz bugünkü Kürt hareketinin ana akımı ve en büyük gücü olan ve parlamentoda da HDP aracılığıyla temsil edilen çizgi. Kemalistler açısından da aynı türden bir kategorik ayrım olduğunu belirtmek gerek. Burada bahsettiğimiz devlette, -daha özelde de derin devlette- temsil edilen devlet merkezli Kemalizm değil; sivil siyasal Kemalizm. “Devlet Kemalizmi” adından da belli olduğu gibi devlet merkezli ve saldırgan bir milliyetçilik çizgisinin temsilcisi. “Sivil Kemalizm”i ise laiklik, cumhuriyet ve demokrasi kaygılarının daha çok belirlediğini ve son 30 yılda yapılan aşırı ırkçılık yüklemesine rağmen, bu kesimlerin temel karakterinin ırkçı milliyetçikten ziyade kozmopolit bir yurtseverlik olduğunu söyleyebiliriz.

Tanımları bu şekilde netleştirdikten sonra ilk saptayacağımız olgu, son dönemde bu iki kesim arasında görünen az çok istikrar kazanmış yakınlaşma ve “kader birliği”nin ilk olmadığıdır. Çok farklı bir merhaleyi tanımladığı için İttihat Terakki bünyesinde vuku bulan yakınlaşmayı

atlayacak olursak, zaman içinde yurtsever sol ve/ya sosyal demokrat çizgiye evrilen sivil Kemalistlerle Kürtler arasındaki yakınlaşmanın esas olarak 60'lı yıllarda başlayıp 70'li yıllar sonlarına kadar sürdüğünü belirtebiliriz. Bu dönemde yaşanan genel sol aydınlanma sürecinin çok önemli bir parçasıdır Kürtler.

Bu aynı tarihler, Kürtler arasındaki kimlik bilincinin hem modern bir nitelik kazanmaya hem de yığınsallaşmaya başladığı yıllardı da. Kürt milliyetçiliği sol bir içeriğe evrilirken bu gelişme Türkiye solunun bütün katmanları arasında da “sosyal şovenizm”le bir hesaplaşma eğilimini besliyordu.

Kemalist devrimin dünya çapında yaşanan burjuva devrimler dalgasının kendine has özgünlükleri de olan bir parçası olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Yeni ve modern Kürt kimlik bilinci 60'lı yıllarda özellikle TİP içinde serpilip gelişmeye başladı. Bu gelişmenin sosyal demokratlaşmaya başlayan sivil Kemalizm'in partisi CHP içinde de aynı düzeyde olmasa bile aynı istikamette yankıları oldu. 70'li yılların CHP'si Kürt bölgelerinde de önemli bir sempati ve destek alanı buldu. Bu yakınlığın 80 sonrası Erdal İnönü liderliğindeki SHP dönemine kadar iyi kötü varlığını sürdürdüğü söylenebilir.

ACI TARİHİN ARKA PLANI

Kemalist devrimin dünya çapında yaşanan burjuva devrimler dalgasının kendine has özgünlükleri de olan bir parçası olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Burjuva devrim dalgası aynı zamanda bir ulus devlet inşası sürecidir ve Kemalist devrim döneminde de böyle olmuştur.

Ulus devlet süreçleri yalnızca bu coğrafyada değil bütün coğrafyalarda bir “nüfus mühendisliği süreci” olarak işlemiştir. Bu inşa sürecinin daha az ya da daha çok acıyla ve kanla yoğurulduğu coğrafyalar olmuştur. Ama ötekileş-

tirici, ayrımlaştırıcı, baskıcı ve katliamcı olmayan hiçbir ulus devlet inşa süreci yoktur. Balkanlar, Rusya vb. acıların daha yoğun olduğu ulus devlet inşa süreçlerine tanık olmuştur. Çok etnikli imparatorluk bakiyelerinin uluslaşma hikayeleri hep ve daha çok kan ve gözyaşı yüklüdür.

Ulus devlet inşası, verili nüfus için hem birleştirici ve hem de ayrıştırıcı dinamikleri harekete geçiren bir süreçtir. Bir yandan nüfusun çoğunluğunu oluşturan etnik ve dinsel nüfus arasındaki ayrımlar önemsizleştirilip, bu kitle homojen tek bir bütünlük olarak tasarlanırken diğer yandan da azınlık, etniklik ve dinsel inançlar tam bir ötekileştirme, baskı ve çoğu zaman da katliamlarla yüz yüze kalmıştır. Emperyalizmin çok daha açıktan müdahil olduğu Ortadoğu uluslaşma süreci ise çok daha anormalliklerle (ulusal planda azınlık nüfusların ulus devleti gibi), çok daha ağır baskılarla ve trajik olaylarla yüklüdür.

YURTSEVERLİK TEN ETNİK MİLLİYETÇİLİĞE ULUS DEVLET İNŞASI

Pek çok burjuva devrimde rastlandığı gibi Osmanlı'da da yurtsever uluslaşma projesini savunanlar olmuştur. Etnik ve dinsel aidiyetlerinin ötesinde toprağa bağlı vatandaşlık temelinde seküler ve modern bir uluslaşma önerileri de tartışılmıştır. Ama hemen her burjuva devrimde olduğu gibi bu topraklarda da burjuva devrimin doğasına daha denk düşen biçimde yurtseverlik çizgisi kadük kalmış, sonuçta kültürel milliyetçilik ve din ortaklığı ekseninde bir uluslaşma galebe çalmıştır.

Din ortaklığı temelinde Kürtlerin söz konusu uluslaşma sürecinin bir parçası olması gerektiği konusunda ulus inşa sürecinin tüm tarafları arasında bir mutabakat var gibidir.

Ermeni ve Rum nüfus içinde kendi milliyetçiliklerinin çok geliştiği ve dolayısıyla ulusal bütünlük açısından ciddi bir risk oluşturacağı gerekçesiyle, bu kesimlerinin yeni ulusal proje dışında bırakılması, sürgünlerle, katliamlarla, müsaderelele ve mübadelelele insanlık vicdanını yaralayan çok acı ve trajik uygulamalara yol açmıştır.

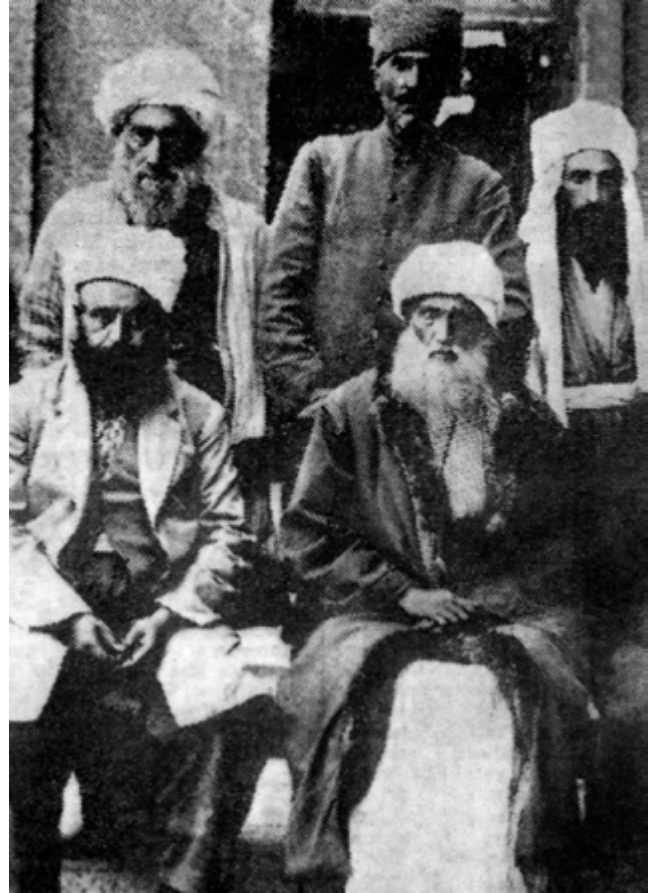
Ama din ortaklığı temelinde Kürtlerin söz konusu uluslaşma sürecinin bir parçası olması gerektiği konusunda ulus inşa sürecinin tüm tarafları arasında bir mutabakat var gibidir. Nitekim bir başka acı not olarak eklemek gerekir ki, Kürtler, Çerkesler gibi Müslüman kesimler, Ermeni ve Rum nüfusun zor yollu tasfiyesi sürecinde Türk unsurlarla birliktir ve bu “suç ortaklığı” Müslümanlığın yanı sıra yeni uluslaşma sürecinde bu tarafları birbirine yakınlaştıran, ortaklaştıran bir başka temel “manevi” unsur olarak önemli bir yere sahip olmuştur.

İKİ KÜRTLÜK VE M. KEMAL

M. Kemal'in kafasındaki ulus inşa sürecinin iki temel ayağa oturduğu tartışma götürmez açıklıktadır. Birisi Türk diğeri İslam... Fakat İslam ayağı geleneksel İslam anlayışının tasfiyesini ve yerine “modern İslam” anlayışının ikamesine dayanmaktadır. Ya Kürt sorunu... Yeni ulusal devlet içindeki Kürtlerin yeri ve statüsü konusu 1925'e kadar tartışılmaya devam edegelen ve nihai bir karar veril(e)meyen bir sorun olarak kalmıştır. Ve fakat özerklik, M. Kemal de dahil tüm taraflarca üzerinde en çok durulan seçenektir. Özerklik çözümünün etnik temelli değil tüm ülke çapında tasarlanan bir yerel özerklik sisteminin parçası olarak düşünüldüğü, bu yaklaşımın daha baskın olduğu görülmektedir.

Kürt sorununun 1925'e kadar askıda kalması ve nihai bir karara dönüşmemesi M. Kemal'in bir oyalama taktiği olabilir mi? Kürtler de eni sonu bu oyalama taktiğine bir tepki olarak 1925'de Cumhuriyet döneminin ilk kitlesel isyanına kalkışmış olabilir mi? Reddedilmesi mümkün olmayan ama yine de eni sonu spekülatif bir iddia olur bu.

Biz bu türden spekülasyonları bir yana bırakarak, daha somut olgular üzerinden olayı analiz etmeye çalışacağız. Evet Kürtlerin bu yeni uluslaşma sürecinin temel aktörleri arasında yer alacağı ve bunun da muhtemelen Kürtlerin Osmanlı'dan bu yana alışık olduğuna benzer bir özerklik statüsü ile kurumsallık bulacağı hep mutabık kalınan baskın eğilim olmuştur. Ama Kemalist Devrim başarıya ulaşmış iş

bu alanda somut adımlar atmaya geldiğinde M. Kemal ve arkadaşlarının karşılarında bulunan tablo oldukça netameldir.

Ortada biri zayıf biri de baskın iki Kürt muhatap çevresi vardır. Biri modern Kürt aydınlarınca temsil edilen modern seküler bir Kürt milliyetçiliğidir. Bu kesim toplumsal taban açısından çok zayıf olduğu gibi ağırlıkla ayrı bir Kürt devleti taraftarıdır. Daha baskın olan ise Kürt bölgelerinin yerleşik eşraf, aşiret ve tarikat merkezli önderliğidir. Bu kesimlerde de milliyetçilik fikri yankısını bulmuş, bir Kürtlük bilinci şekillenmeye başlamıştır ama ayrı bir Kürt devleti fikri yoktur ya da çok zayıftır. Daha çok İslam kardeşliği ve Ermeni karşıtlığı (suç ortaklığı) üzerinden Türklerle birlikte olma eğilimi hakimdir. En büyük sorun ise

tam da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Bu kesimler M. Kemal'in tasfiye etmeyi planladığı ve hatta tasfiyeye başladığı geleneksel İslam anlayışının en kuvvetli temsilcileri durumundadır.

Bu tablonun niyetlerinde samimi bile olsalar M. Kemal ve arkadaşlarının özerklik konusunda adım atmalarını zorlaştırdığını söylemek abartılı bir değerlendirme olmaz.

Kürt özerkliği konusunda hiçbir somut adım atılmamışken bir de buna geleneksel İslam'ın tasfiyesine dönük -en somut ifadesini de halifeliğin kaldırılmasında bulunan- adımlar eklenince 1925 yılının büyük Kürt isyanı vuku buldu. Kürt isyancıların ana temasının "Kemalistler özerklik konusunda bizleri oyalarken, sözlerini bir türlü

Kürt özerkliği konusunda hiçbir somut adım atılmamışken bir de buna geleneksel İslam'ın tasfiyesine dönük -en somut ifadesini de halifeliğin kaldırılmasında bulunan- adımlar eklenince 1925 yılının büyük Kürt isyanı vuku buldu.

yerine getirmeyen bir de en temel ortak bağımız olan “din kardeşliği”ni de yok etmek istiyorlar” olması bu açıdan manidardır.

1925 ve ardından yaşanan Kürt isyanlarında milliyetçi bir damar olduğu tartışmasızdır. Ama aynı derecede şeriatçı ve mahalli özelliklere de sahiptir. Bu tarihten sonra Kürt sorunu konusunda acı yüklü, talihsiz ve açıkça asimilasyoncu bir döneme girilmiştir. Bunun bir çözüm olmadığı ve sadece acı ve öfke biriktirmeye yaradığı ise bugün artık apaçık görülür hale gelmiştir.

SONUÇ YERİNE BAZI SAPTAMALAR

Aradan zaman geçti... Kürt hareketindeki diğer eğilim de, yani seküler, cumhuriyetçi modern milliyetçi eğilim de güçlendi. Kürt hareketi ile Türkiye solunun ve sivil Kemalizm’in cumhuriyetçi, laik ve bu temelde demokratik ortak zemini güçlendi. Bu ortak zemin 1960’larda

bir yakınlıktan ziyade zaman zaman iç içe gelişim halini bile aldı diyebiliriz. Sivil Kemalizm ve modern Kürt hareketi arasında yine de arada önemli iki sorun olageldi. Bunlardan birisi şiddet ortamı ve Kürt hareke-

tindeki ayrı devlet idealiydi. İkinci sorun ise önemli ama gerçek temeli çok zayıf bir başka kaygıdan kaynaklanıyordu. “Devlet Kemalizmi”nin Kürt hareketinin zaman zaman kullandığı dini söylemleri ve çok daha önemlisi AKP ile yürütülen barış sürecini bir şeriatçılık tehlikesi olarak lanse eden ve Kürt hareketinin Batılı devletlerle

ilişkisini de emperyalizmin güdümü olarak sunan yaygın propagandası sivil Kemalistler içinde de önemli bir itki alanı yaratmıştı.

Kürt hareketinin ayrılığı değil de birlikte yaşama iradesini net olarak ortaya koyan “demokratik ulus” yaklaşımını geliştirmesi de çok ayırdına varılmasa da, Kürt hareketi ile sivil Kemalistler arasındaki mesafeyi daha da daraltan ortak bir toplum projesinde buluşmayı kolaylaştıran önemli bir etkendi.

Aradan biraz daha zaman geçti... AKP ile yürütülen barış süreci sona erdi ve Kürt siyasal hareketinde tam tersine “AKP faşizmine” karşı laik ve Kemalist kesimleri de kucaklayan Cumhuriyetçi ve demokratik ittifak çabaları öne çıkmaya başladı. Barış sürecinin sona ermesi, AKP ile Kürt hareketi arasında güncel politik öncelikler alanında yaşanan bazı çatışmaların yanı sıra AKP’nin geleneksel İslami toplum

projesi ile Kürt hareketinin temsil ettiği daha modern, laik ve Cumhuriyetçi toplum projesi arasındaki kan uyumsuzluğuyla da çok yakından ilintiliydi.

Bu durum Kürt hareketi ile sivil Kemalistler arasındaki ortak paydanın -korkuları/şüpheleri- aşar biçimde daha da öne çıkmasına, yeniden ve nispeten istikrarlı bir yakınlaşma sürecinin yaşanmasına yol açtı.

Kürt hareketinin ayrılığı değil de birlikte yaşama iradesini net olarak ortaya koyan “demokratik ulus” yaklaşımını geliştirmesi de çok ayırdına varılmasa da, Kürt hareketi ile sivil Kemalistler arasındaki mesafeyi daha da daraltan ortak bir toplum projesinde buluşmayı kolaylaştıran önemli bir etkendi.

Kürt hareketi ile sivil Kemalizm’in yakınlaşması sürecinin arkasında gündelik politik kaygıların ötesinde

böylesine güçlü ve stratejik önemde bir ortak zeminin bulunduğunu söyleyebiliriz. Ve bu nedenle de son dönemde istikrar kazanan yakınlaşmayı -güncel politikanın ötesinde- özgürlük ve eşitlik bakımından derinlik kazan-

mış yeni bir laik Cumhuriyetçi atılımın önemli bir imkânı olarak yorumlayabiliriz.

Sanırım bunun önündeki en büyük engel, tabanı oluşturan “sivil Kemalizm” değil, hem iktidar bloku içinde ve hem de CHP içinde hâlâ etkinliğini sürdüren “Devlet Kemalizmi”nin “derin” varlığı ve etkisidir.

Ve çok daha önemlisi bu gelişmeyi Kemalist devrimin ilk döneminde (Kürt hareketinin modern seküler damarının hem zayıflığı hem de ayrı devlet yaklaşımı; geleneksel Kürt damarının ise laik ve cumhuriyet eksenli ulus devlet projesi ile uyumsuz/çatışmalı düzeyde “şeriatçı” özellikler göstermesi

nedeniyle) akamete uğrayan özerklik çözümünün uygulanması için koşulların artık olgunlaşmış bulunduğunun göstergesi olarak yorumlayabiliriz.

“Laik cumhuriyet değerlerinde ortaklık, emperyalist çözüme ortak karşıtlık, ana dilde eğitim hakkı ve kültürel haklar, yerel özerklik sistemi, ortak vatan, çatışmanın sona ermesi ve buna bağlı bir genel af” çerçevesinde bir çözüme bugün aslında sanıldığından çok daha yakın bir noktada olunduğu söylenebilir.

Kemalizm’in ilerici mirasçıları ile Kürtler arasında böyle- si bir barış teorik ve pratik anlamda olasıdır.

Sanırım bunun önündeki en büyük engel, tabanı oluşturan “sivil Kemalizm” değil, hem iktidar bloku içinde ve hem de CHP içinde hâlâ etkinliğini sürdüren “Devlet Kemalizmi”nin “derin” varlığı ve etkisidir.

AKP'nin mezhepçi, kadınsız, eşitsiz barış süreci teklifine rakip

Acaba hiyerarşik bir piramide döndürülmüş ve statik bir kırsal kabile gibi yönetilmekte olan dinamik, şehirli, ötekilerden dostları arkadaşları olan, beraber sevinebilmiş beraber seçim başarısı sağlayabilmiş olan nüfus, bu kez de aynı ilkelere dayalı, yani insan hakları, azınlık haklarının korunması, hukuk devletinin tesisi ve demokrasiye, parlamentarizme dayalı bir yönde ilerlemek üzere, bir barış süreci başlatabilir mi?

AYŞEN CANDAS

Türkiye'nin Umut Koalisyonu, bütün engellere rağmen bir arada durmayı başardı ve büyük şehirlerin hemen hepsini aldı.

Buradan hem Türkiye'de adı konmamış bir değerler ayrışmasına dair hem de Kürt sorununa ilişkin iki sonuç çıktığı kanısındayım. İzleyebildiğim kadarıyla bu konular netlikle henüz tartışılmıyor, ancak belki bazı meseleleri zımni hallerinden kurtarıp adını koymak, Türkiye'nin geleceğine ilişkin daha sağlıklı düşünmemizi sağlayabilir diye düşünerek kısa bir yazı yazma kararı aldım.

...meydanları halktan arındırılmış ve turistlere terk edilmiş olan, konser, tiyatro salonları gitgide azalan ülkemizde, şehirleşmenin içinin şehirlilikle doldurulması kolay değil.

1950'lerden bu yana şehirleşme olgusunun yaşandığı ülkemizde bugün nüfusun yüzde 75'inden fazlası şehirlerde yaşıyor. Resmi istatistik vermememin nedeni pek çok köyün 2012 yılından bu yana mahalleye dönüştürülmesi. Bunun sonucunda resmi istatistiklerle bakınca, şehirli oranı toplam nüfusun yüzde 93'ü gibi bir yerde seyrediyor ve bu çok anlamlı bir istatistik değil.

Şehre gelenlerin AVM'ler ve genellikle erkek nüfusa hitap eden futbol maçları dışında pek bir karşılaşma ihtimalinin kalmadığı, meydanları halktan arındırılmış ve turistlere terk edilmiş olan, konser, tiyatro salonları gitgide azalan ülkemizde, şehirleşmenin içinin şehirlilikle doldurulması kolay değil.

Türkçede Medine'den türeyen 'medeniyet,' yani farklı kültürlerden gelenlerin gerçek anlamıyla ve eşit oldukları ortamda karşılaşmasını, birbirini tanımasını, kaynaşmasını, yeni bir sentezde buluşup yepyeni bir kültür yaratmalarını betimleyen, 'öteki'lerden kurulu medeniyeti o şekilde kurmuş, çoğulculuğu tasvir eden şehir; uzun zamandır

medeni işlevini olması gereken kadar yerine getiremiyor. Daha önceleri de bu vasma layık az şehir vardı ülkemizde, ancak varolanlarda da can damarlarının kesilmeye çalışıldığı herkesin malumu. Dolayısıyla şehirleşmenin

Acaba Türkiye'nin en büyük kutuplaşması 'ötekilere' nasıl baktığımız sorusunda mı düğümleniyor ve ifadesini en çok kırsal ve şehirli değerler farklılığında mı buluyor?

içinin doldurulup doldurulmadığı, medenileşmeye, ötekilerle kaynaşmaya, yeni insan tanımaya elverip elvermemesi şurada dursun. Ancak bunlara rağmen şehirli nüfusun bu denli ağır bastığı, karmaşık, çoğulculuğu hakikat, bulması kabul etmesi tanınması gereken hakikati çoğulculuk olan bir toplum, hangi değerlerle yönetilmeli?

Yüz yüze tanışıklığa, sülalesini bilip tanımaya dayalı, kısacası 'aynılık' ve 'hemşehrilik' üzerinden kurulan, birey değil grup ve aile temelli, eşitliğe değil ileri gelenlerin sözünün geçmesine dayalı kırsal/köy dayanışması, acaba şehrin kendini yönetmesine ilişkin konularda ne derece medeniyet ve adalet vadediyor?

31 Mart seçimleri her ne kadar Türkiye'nin girdiği açmaz yolda seçimlerden de vazgeçebileceğine dair bakan, gören herkese önemli bir fikir ve uyarı verdiyse de, aynı zamanda her türlüünden 'ötekilerle' sorgusuz sualsiz hesapsız dayanışabilecek demokrasi yanlısı dinamik bir nüfusun çoğunlukta olduğunu da gösterdi. Şehre, bu karşılaşma ve kucaklaşmadan doğan medeniyeti ve yanında getirdiği adaleti – belki hiç olmadığı kadar – getirecek olan dil, üslup, selamlaşma ve dayanışma, aslen tam da şehirli değerlere yaslanan, bu sebeple karmaşık bir nüfusa en uygun olan dil ve üslup ve siyaset.

Acaba Türkiye'nin en büyük kutuplaşması 'ötekilere' nasıl baktığımız sorusunda mı düğümleniyor ve ifadesini en

çok kırsal ve şehirli değerler farklılığında mı buluyor? Bu soruyu buraya bırakma ihtiyacı hissediyorum.

Seçimleri Umut Koalisyonuna dönüştüren ikinci, ve yukarıda sözü geçen şehirleşmeye dair sonuca son derece bağlı ikinci sebep, ilk kez (7 Haziran'ı sayarsak ikinci kez) CHP ve HDP zımnı koalisyonunun demokratik değerler, hukuk devleti ve insan hakları merkezli şekilde ve de pekala kurulabileceğinin ve bu ortak payda üzerinden dayanışabileceklerinin ve bunu yaparlarsa seçim kazanabileceklerinin somut örneği.

//

Masada barışa dair tek değil, aslında iki teklif olasılığı var.

Bu saptamadan hareketle aslında tek bir barış süreci değil barış sürecine dair iki ayrı teklif olasılığının ve demokratik beklentisinin artık ortada durduğunun altını çizmemiz önemli.

Masada barışa dair tek değil, aslında iki teklif olasılığı var.

İlk barış süreci teklifi AKP'nin 2010'lardan bu yana yürürlüğe koymaya çalıştığı ancak HDP'nin demokratik eşitlikçi tabanına çarpıp geri dönen ve bugün Demirtaş'ın ve seçilmiş kadın eşbaşkanların ve hareketin kadın liderlerinin hapiste olmasının baş sebebi olan AKP'li barış teklifi. Bu teklife göre eşit paydaşlar yok, tam bir kapsama arzusu da yok. Türkiye'ye biçilen Sünnici, eşitsiz erkek kardeşliği ve patron-çalışan, büyük abi-küçük kardeş ilişkisi çerçevesinde işleyecek dayanışmanın Sünni ve Şafi, dindar kabileleri ve 1990'lardan bu yana devletle çalışan korucu köy ve grupları içine alacak biçimde Kürtlere genişletilmesi esasına dayanıyor. Bu süreç Kürtlerin önemli bir bölümünü dışlayan ve Kürtleri kendi içinde bölmeye ve yeni Türkiye'ye uygun Sünnici ve Erdoğancı yeni devletin Kürtleri haline getirmeye namzettir. Ayşe Buğra ile 2010'da yazdığımız bir yazıda aynılığa, kırsal değerlere,

statik toplum anlayışına, mezhebe dayalı, patriarkal erkeklerce temsil edilen geleneksel toplulukların hiyerarşik dayanışmasının yapısından söz etmiştik. Bunun dinamik, karmaşık bir topluma uygun olmadığı, çoğulculukla bağdaşmadığının saptamasını yapmıştık. CHP Türkiye’de olmakta olanı okuyamadığı, Kürt meselesi konusunda elini taşın altına koymakta ve kendisinden aslen daha ilerde duran şehirli takipçilerini başka bir çözüme yönlendirmekte de ayak direttiği için, hatta AKP’nin yaptığından da gerisine düşmekte beis görmeyip milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılmasına dahi sebep verebildiği için, bugüne dek Kürtlerle barış gerekliliğine sunulan tek çözüm AKP’nin işte bu mezhebe dayalı patriarkal ve kırsal çözümü olarak kaldı.

Şehirli değerlerin, demokrasi, hukuk devleti ve insan haklarının olmazsa olmaz parçası azınlıkların haklarının eşitliğinin korunması

olduğuna göre, acaba yerel seçimlerde şehirlerde dayanışabilmiş genç, yaşlı, okullu ya da alaylı, siyasi eğitimi mükemmel, kafası berrak, kalbi her türlü ötekine açık şehirli neslin çabasıyla ve sayılarıyla mümkün olmuş olan 31 Mart dayanışması, olur da yeni bir Kürt barış süreci teklifine de taban hazırlar mı?

Acaba hiyerarşik bir piramide döndürülmüş ve statik bir kırsal kabile gibi yönetilmekte olan dinamik, şehirli, ötekilerden dostları arkadaşları olan, beraber sevinebilmiş beraber seçim başarısı sağlayabilmiş olan nüfus, bu kez

de aynı ilkelere dayalı, yani insan hakları, azınlık haklarının korunması, hukuk devletinin tesisi ve demokrasiye, parlamentarizme dayalı bir yönde ilerlemek üzere, bir barış süreci başlatabilir mi?

Abisiz, vesayetsiz, mezhepsiz, kapsayıcı ve adil ve demokratik ve kadınlara yüzde 50'lik yer açan, eşitlikçiliği her ama her gruba yönelik ilke olarak benimseyen şekilde?

Bu, eğer olabilirse, Türkiye'nin son yıllarda içine girdiği ve daha derinleşirse içinden çıkması onlarca yıl alabilecek makus talihini ters yüz etmesi hakikaten mümkün olan bir ihtimal...

İkinci ve bu kez demokratik bir 'Kürt meselesinde barış süreci' teklifi, şehirli değerlerin ve medeniyetin belediyelerden sonraki ikinci durağı olsun dileğiyle....

Kürtlerle konuşma zamanı

Meseleye, 'Yeni bir barış süreci Erdoğan'ın güçlendirir mi?', sorusu ile yaklaşmak Kürt meselesini Tayyip Erdoğan'ın insafına ve tekeline terk etmekten başka bir şey değildir. Kürt meselesi her gündeme geldiğinde Erdoğan'ın arkasına ya da karşısına dizilmek de çözümsüzlüğün bizzat kendisi haline gelmiştir. Bu durumda Kürtleri ve Kürt meselesini, herkesin kendi mecrasında pragmatik politikalarına eklemlediği ve istismar ettiği bir sorun olmaktan çıkarmak lazım.

MEHMET NURİ ÖZDEMİR

Kürt siyasal hareketi, Kürt meselesinin dört parçadaki ulus devletlerin sınırları içinde, demokratik bir toplum sözleşmesi koşulu ile çözülmesinden yanaydı. Ancak Suriye'deki savaş ile birlikte ortaya çıkan durum, meselenin bu ülkelerin sınırlarının dışına taşarak, Ortadoğu ekseninde yeni zeminler üzerinde tartışılmasını zorunlu kılıyor. Kürt halkının en sade taleplerini bile boğmaya çalışma, politik faaliyetlerini kriminalize etme ve hareketin siyasal aktörlerini dostlarıyla birlikte baskılayarak Kürt toplumunu sindirmenin geldiği aşama, meseleyi çok aktörlü ve belki de içinden çıkılmaz bir eşiğe getirmiştir. Esnaf kurnazlığı ile yapılan politikanın sonucunda geline son aşamada kaderimiz neredeyse Suriye'deki bir kasabanın üzerinde yürütülen görüşmelerin gidişatına indirgenmiş durumda.

Ulus devletlerin Kürt halkına karşı sürekli defolu halk muamelesi yapması ve sorunu bağlamından uzaklaştırma pratikleri hem muhataplık krizleri yaratmış hem de bugüne kadar hiç kimseye siyasal bir getiri sağlamamıştır.

Sorunun ulus devlet sınırlarının dışına taşmasının, Kürtler açısından pozitif sonuçları olabilir, olmalıdır da. Ancak soruna dahil olan hegemonik güçlerin dünyadaki acımasız ve pragmatist politikalarının hafızalarda yarattığı hasarlar ve sonuçlar çok korkunç. Kürt meselesinde hegemonik güçlerin sürece dahiliyeti ile oluşan risklerin, statükocu ulus devletlerin burnundan kıl aldırmanın tavrının bir sonucu olduğunu söylemek gerekiyor. Ulus devletlerin Kürt halkına karşı sürekli defolu halk muamelesi yapması ve sorunu bağlamından uzaklaştırma pratikleri hem muhataplık krizleri yaratmış hem de bugüne kadar hiç kimseye siyasal bir getiri sağlamamıştır. Dolayısı ile sınırların dışına taşırılarak halkların ortak yaşamını zedeleyecek risklerin ortaya çıkması, sorumluluk bağlamında sadece siyasal aktörleri değil toplumun tümünü bağlıyor. Bu durumda hegemonyaya yem edil-

mek ve soykırım kısılcacında tutulmak istenen Kürt halkının yaşayacağı negatif politikalara ortak olmamak ve karşı durmak ortak vatanda yaşamak isteyen her kesimin sorumluluğu altındadır.

KÜRT'E KARŞI SAVAŞMANIN PAYI

'Kürt'e karşı' ya da 'Kürt ile olma' değişik zeminlerde politik, ekonomik ve kültürel anlamda ilgili aktörlere bir pay dağıtıyor. Modern ulus devletlerin sınırlarının

Bu ülkelerin iktidarda olan siyasi partileri, iktidarlarını kaybetmeye başladıkları andan itibaren ömürlerini uzatmak için baskı rejimini devreye koyup Kürtleri ezmeyi işlevsel bir karta dönüştürebiliyorlar.

çizilmesi ile süregelen Kürt meselesinde, zaman zaman yumuşak güç devreye girse de genel olarak baskı ile kontrol edilen bir sorun olarak günümüze kadar gelmiştir. Baskı ve sindirme politikalarının artan dozajının genellikle iktidarların güç ve meşruiyet kaybını yoğun yaşadıkları dönemlere denk gelmesi, çözüme samimi ve gerçekçi yaklaşmamalarının bir sonucudur. Bu durum dört

parçada da benzer şekilde yansımalarını bulmuştur. Bu ülkelerin iktidarda olan siyasi partileri, iktidarlarını kaybetmeye başladıkları andan itibaren ömürlerini uzatmak için baskı rejimini devreye koyup Kürtleri ezmeyi işlevsel bir karta dönüştürebiliyorlar. Bu şekilde Kürtlerle o ana kadar yapılan diplomasi ve müzakereler reddedilmeye başlar. Yapılan müzakereleri unutturmaya çalışan bir akıl devreye girerek kendini yeniden sisteme kabul ettirmeye çalışır. Bu şekilde Kürtlerle hem yumuşak süreçlerin hem de sert süreçlerin rantı imal edilmekte ve mevcut iktidar buradan kendi krizini aşmaya çalışmaktadır.

YERLİ VE MİLLİ İSTİSMAR RANT OLARAK KÜRT MESELESİ

Türkiye'deki Kürt meselesi açısından bakıldığında da benzer politikaları görmek mümkün. Türkiye'nin siyasal tarihi neredeyse her iktidara gelen siyasi partinin başvurduğu ve artık birer ritüel haline gelen Kürt'ü Kürt'e kırdırmak, Kürt halkının dini hassasiyetlerini araçsallaştırmak, yandaşları ekonomik bolluk ile tutma, muhalifleri yoksulluk ile bastırma seansları ile doludur. Cumhuriyet tarihi boyunca iktidara gelen her siyasi parti batıdaki Türk halkına, Kürt meselesinde parti çıkarlarını bir kenara iterek siyaset üstü bir bakış açısı ile milli çıkarları esas alan bir siyaset yaptıklarını söyleyerek, yaptıkları işin kutsiyetine karşılık Türk halkından pay talep ediyordu. İşte bu payın karşılığında düzenin siyasi partileri, yıllarca herkesin gözü önünde Türkiye'de yerli ve milli istismar halini alan Kürt meselesini pazarlayarak hegemonyalarını yeniden rahatlıkla kurabiliyorlar.

AKP'nin geldiği son aşama bunun en iyi örneğidir. AKP, Kürt kartını önce orduya sonra cemaate ve şimdi de küresel güçlere karşı kullanmış, hesaplar tutmadığında da Kürtlere şiddet politikası uygulayıp Türklere şirin görünme mizansenini ile ömrünü uzatma peşine düşmüş bir parti haline geldi. 2015'ten beri Kürt siyasal hareketinin siyasal alanını daraltan güvenlik odaklı AKP politikaları, partiyi milliyetçilik duyguları üzerinden yeniden şahlandırmayı ve genişleyen Kürt siyasetini de dar, milliyetçi ve marjinal bir zemine çekmeyi hedefliyordu. AKP'nin ulus milliyetçiliğine mesafeli duran Kürt hareketini ısrarla ulus milliyetçiliğine doğru itme hali uzun uzun tartışılmayı hak eden bir mesele ama Türkiye'deki siyasi iktidarların meşruiyet kaybı yaşadıkları sürece denk gelen milliyetçilik atakları ve akabinde baskı politikaları, devletin kendi iç sorunlarını konuşma ve çözme konusundaki güçsüz ve istismarcı konumuna da gönderme yapıyor.

KAOSUN YANDAŞ KÜRTLERİ DE PAY ALIYOR

Bölgedeki yandaş Kürtler de benzer taktiklerle ekonomik menfaatler karşılığında yürütülen özel politikalara ekleniliyor. Devlet adına bölgede risk aldığını söyleyen iktidar partileri, batıdaki Türklerden güvenlik karşılığın-

AKP döneminde de Kürt karşıtlığını canlı tutmak için bütçeden adeta sınırsız bir bakiye kullanılmış ve yandaşlar orantısız şekilde zenginleştirilmiştir.

da ekonomik-politik payını alırken, iktidar yandaş Kürtler de rantın bir yerine ekleniyor ve onlar da yoksul Kürt halkına karşı sürdürülen çok amaçlı savaş politikalarından nemalanıyor. Tarihsel olarak bu kesim, gelen her iktidara eklenilerek kendi menfaatleri için devletin

kasasındaki bölgesel bakiyeyi cebine indiriyor ve öncelikle rantı, kan bağı ile bağlı oldukları akrabalarına pay ederek kendilerine bağlı-bağımlı bir kitle yaratıyorlar. Pay karşılığında barış ve çözümün karşısında konumlandırılan klik, aşiret, cemaat ve siyasi gruplar iktidarın arzularına göre kimi zaman barış kimi zaman savaş sempatizanı olabiliyor. Her iki durumda esas olan pay almaktır. Bu kesimlerin tarihsel ortaklığının ulus devletin temel politikası olarak hepimize yutturulması asıl handikabımızdır.

Devletin bu kesimlerle ortaklığı hiçbir zaman sonuç alıcı olmadığı gibi sadece orantısız bir zenginleşme ve lümpenleşme yaratmıştır. Dikkat edilirse yüz yıllık cumhuriyet tarihi boyunca devlet hep benzer karakterde kesimlerle çalışmış, hatta onlara bel bağlamış ama bu kesimler pek kurnazca davranarak devletten yedikçe yemiş, Kürt meselesini de derinleştirmekten başka bir pratikleri olmamıştır.

Mesela AKP'de siyaset yapan birçok kişi, rahatlıkla kendilerinin de Kürt olduğunu ve sadece menfaatleri için AKP'de olduklarını defalarca dile getirmişlerdir. AKP döneminde de Kürt karşıtlığını canlı tutmak için bütçeden adeta sınırsız bir bakiye kullanılmış ve yandaşlar orantısız

şekilde zenginleştirilmiştir. Bölgenin birçok yerinde, yıllardır yatırım adı altında devlet ve halk bütçesinden koparılan ve çalınan paraları cebe indirdikten sonra yarım bırakılan yatırım mekanlarının üzerine AKP'nin ürettiği işsizlik ve çözümsüzlük politikası da eklenmiştir. Bu kesimlere dağıtılan ekonomik pay ve savaşa harcanan bütçe ile Türkiye nitelikli bir kalkınma gerçekleştirebilir, çağdaş ve demokratik bir ülke olabilirdi. Bu konu uzun uzun yazılmayı araştırılmayı ve teşhir edilmeyi bekleyen bir konudur. Şimdilik sorunun bu yönüne dikkat çekmenin olası çözüm senaryolarında bir uyarı görevi olabilir. Türk halkı ve Kürt halkı yıllardır bu kesimlerin keyfiyetçi ve rantçı politikalarına boyun eğip edilgen bir konumda kalıyor.

Gelinen aşamada kandırmaya, oyalamaya, inkara ve imhaya dayalı iktidar pratikleri sonucunda Kürt meselesi, ülke sınırlarının içinden dışına doğru bir mecraya kayıyor. Bunun önemli nedenlerinden birisinin ulus devletin statükocu ve basiretsiz yaklaşımı bir diğerinin iktidar partilerinin kişisel çıkarlarını devlet menfaatleri adı altında her iki halka yutturan siyaset tarzları olduğunu söylemiştik. Bunun dışında Kürt siyasal hareketinin suların yükselmesi ve inmesi arasındaki gerilimi zaman zaman doğru hesaplayamaması, politik tutum olarak doğru stratejiler seti ile konumlanamaması, gecikmesi ve tavırsız kalması krizin diğer tarafındaki muhatabın ürettiği sorunların bir kısmını oluşturuyor.

ROJAVA TÜRKİYE'DEKİ ÇÖZÜMSÜZLÜĞÜN UZANTISIDIR

Bilindiği üzere Kuzey Suriye üzerine uzun süreden beri yürütülen bir diplomasi var. Bu diplomaside Türkiye'nin iki tarihsel blok arasında aldığı pozisyon, mevcut Türk ve Kürt tarihini ve sosyolojisini analize dahil etmeyen bir yerden yürütülüyor. Bu yazının dikkat çekmek istediği temel noktalardan biri de budur. Devletin Kürt meselesi

konusunda sürekli inşa ettiği kibirli paradigmayı ayakta tutma gayreti ve yukarıda kısmen temas edildiği gibi sorunu muhatapların dışında rantçı kesimlere havale etme tekniği, Türkiye'nin ABD ve Rusya gibi iki egemen bloka vermek zorunda kaldığı tavizlerin temel gerekçesidir. Dahası yaşadığımız çözümsüzlüğün ve çoklu krizlerin altın-

Sınırların dışına taşırıp başkalarının insafına bırakılan kaderin sahipleri neden ortaklaşamıyor, neden kendi gelecekleri konusunda bu kadar ortak zeminlere sahip iken bu zeminleri kullanamıyor?

da yatan temel unsur da budur. Bunun şimdilik bedelini iki tarihsel bloka boyun eğerek veriyoruz ama bu boyun eğmenin farklı sonuçlarını da tartışmak zorundayız.

ABD'nin, Rusya'nın ve AB ülkelerinin ağız kokusunu oksijen zannetmeye başlayan hepimizin bu ruh hali, Kürt

meselesi konusunda kaygı verici bir eşiğe dayanmıştır. Kendi evinde yaşanan bir sorunu başkasının kapısına götürmenin her zaman bedeli daha fazladır. Bedeli başkasına ödettiğinizi zannettiğiniz mesele, zamanla gelir ayağınıza dolanır. Sorunu başkalarının ayağına götürmek etik-politik temelde zayıflığın zaaflarla iç içe geçtiği bir tablo sunuyor ve bizleri kaygılandırıyor. 2013-2015'te murat edilen çözüm biçimi gelinen durumun tersiydi. Lakin şu an o konumdan çok uzak bir noktada olduğumuzu söyleyebiliriz.

Buradan hareketle, ABD, Rusya ve AB ülkelerinin bu kadar ilgilendiği ve merkezi hale getirdiği bir meselede Türk ve Kürt halkının bundan sonra alacağı tutum belirleyici olacaktır. İşte tam da bu noktada Kürt meselesine Rojava üzerinden değil, Türkiye'nin içinden bakma zamanı gelmiştir. Sınırların dışına taşırıp başkalarının insafına bırakılan kaderin sahipleri neden ortaklaşamıyor, neden kendi gelecekleri konusunda bu kadar ortak zeminlere sahip iken bu zeminleri kullanamıyor? Neden kaderimiz, Suriye'de askeri strateji ve terminolojiyle tartı-

şılan bir köy ya da bir kasaba meselesine indirgenmiş durumda? Buna benzer soruları Türk ve Kürt halkının önce kendine sonra da birbirine sormasının zamanı gelmiştir.

Türkiye'deki sorunların başka coğrafyalara indirgenmesi, yurttaş konumunda olan herkese ayrı ayrı riskler üretmektedir. En azından yurttaşların kendi kaderleri konusunda artık söz kurması gereken bir eşikte olduğunu görmeleri gerekiyor. Suriye savaşına karşıt olmak ya da olmamaktan bahsetmiyorum. Neredeyse asırlık bir soruna sahip bir ülkenin yurttaş topluluğu olarak neden bu kadar dışa bağımlı, özgüveni eksik ve başkasından adım atmasını bekleyen edilgen bir konuma geldiğimize dikkat çekmek istiyorum. Sosyolojik, tarihsel ve siyasal bir meselenin, küresel hegemonyanın güvenlik politikalarına kurban edilmesini ve hayatlarımızı karartma ihtimalini artık konuşmalıyız.

NASIL YAPMALI SORUSUNU DAHA SIK SORMAK

Politikacılar “Türkiye’nin bir Kürt sorunu yoktur, Ortadoğu’da bir Kürt sorunu var ve Türkiye onun bir parçasıdır” diyorlar. Gayet yerinde bir analiz. Peki yapacak bir şey yok mu? Elbette her zaman için yapılacak bir şeyler vardır. Bu yapılacaklar listesinin gücü ve ölçüleri, kimin nereden baktığına bağlı olduğu gibi aynı zamanda dağınık ve parçalı da olabilir. Olası riskleri kolektif bir zeminde ele almayı başarabilmek, herkesin kaybedeceği ve kazanacağı aralıkları yeniden tartışıp toplumsallaştırmak, tarihsel ve sosyolojik arka planın ağırlığını siyasette ve diplomaside yeniden hissettirmek mümkün.

ABD’nin, Türkiye ile Rojava üzerine yürüttüğü ve kısmen çatışma olasılığının ertelendiği bir zaman aralığında tekrar İmralı’da avukat görüşmelerinin başlaması bu mümkünlerin sarkacını kısmi bir iyimserliğe doğru kaydırıyor. Türkiye’nin içinden soruna bakan bizler yıllardır

Kürt sorununun Rojava'daki görüşmelere bağlı ve bağımlı olduğu tespitini derin derin analizlerle sürekli yapıyorduk. Hatta bu analizlerden bayağı bir ekmek yiyenlerin olduğunu da biliyoruz. Ekmek metaforundan hareketle geline aşamada buradan elde edilen ekmeğin artık küçüldüğünü

İçeride siyaset yapan muhalefet partileri, STK ve demokratik kitle örgütleri başta olmak üzere genelde Kürt ve Türk halkı bu sürece ne zamana kadar seyirci kalmayı düşünüyor?

analiz etmek gerekiyor. Buradaki meseleye yaklaşım biçimimizin artık bir çürüme yarattığını, bizi daha uzun süreli açlıklara ve kaotik süreçlere hazırlayıp tembelliğe sürüklediğini söylemek ve bu realite ile yüzleşmek gerekiyor. Geline aşamada, çubuğu biraz Türkiye'deki siyasete bükmenin zamanı gelmiştir.

BARIŞI TÜRKİYE'DEN KURMAK

İçeride siyaset yapan muhalefet partileri, STK ve demokratik kitle örgütleri başta olmak üzere genelde Kürt ve Türk halkı bu sürece ne zamana kadar seyirci kalmayı düşünüyor?

Mesela CHP'nin bu konudaki sessizliği, yanı sıra CHP'nin Kürtsüzlüğü daha ne kadar sürece? CHP'de AKP'nin Rojava savaşına sürüklenip dağılma olasılığından politik rant elde etme beklentisi mi var, yoksa 'hayır kardeşim, oradaki Kürtler bizim kardeşimiz, onlar kendi kaderini Suriye halkı ve Suriye devletiyle birlikte belirlemek istiyor. Bizim sınırlarımızdan bize yönelik herhangi bir tehdit olmadığı sürece istikrarlı olan bir bölgeyi savaş bölgesine çevirmek bizim lehimize değildir, biz kendi Kürtlerimizin taleplerine kulak verelim' diyebilecek mi?

AKP, siyasi birliğini ve tabanını korumak için Kürt bölgesine saldırarak Kürt karşıtlığını kaşıyıp çoklu krizlerini bu şekilde aşmayı mı planlayacak; yoksa daha önce denediği müzakere ve normalleşme yollarına geri dönebilecek mi?

DTK, HDK, HDP, sosyalistler, diğer Kürt partileri ve barış talep eden herkes, sadece “Barış istiyoruz, lütfen savaşmayı bırakır mısınız!” gibi etkileme ve değiştirme gücü zayıflamış söylemlerle sınırlı bir muhalefet mi yapacak; yoksa Kürt ve Türk halkı ile birlikte radikal bir savaş karşıtlığını örerek müzakerenin zeminini mi güçlendirecek? Buradan bakıldığında bu üç farklı siyasi hatın içeriden kuracakları oyunun niteliği, hem Rojava’daki çözümü hem de Türkiye’nin kendi Kürtleri ile ilişkisi ve çözüm pratikleri konusunda çok belirleyici olacak. Yine bu üç siyasal anlayışın hem savaşa boyun eğen karakterleri hem de savaşa karşı barışı inşa edecek yetenekte güçleri var.

BARIŞI TEKELLERDEN KURTARMAK VE TOPLUMSALLAŞTIRMAK

Meseleye, ‘Yeni bir barış süreci Erdoğan’ın güçlendirir mi?’, sorusu ile yaklaşmak Kürt meselesini Tayyip Erdoğan’ın insafına ve tekeline terk etmekten başka bir şey değildir. Kürt meselesi her gündeme geldiğinde Erdoğan’ın arkasına ya da karşısına dizilmek de çözümsüzlüğün bizzat kendisi haline gelmiştir. Bu durumda Kürtleri ve Kürt meselesini herkesin kendi mecrasında pragmatik politikalarına eklemlediği ve istismar ettiği bir sorun olmaktan çıkarmak lazım. Bu nedenle Kürt meselesinde 82 milyon yurttaşı sorumluluk sahibi yapmanın, işin muhatabı ve takipçisi yapmanın yollarını zorlamak lazım. Dibe vuran savaş karşıtı karakterimizi yeniden hatırlamamız gerekiyor. Yeni bir savaş karşıtı harekete, yeni bir barış hikayesini birlikte yazmaya ihtiyacımız var. Tartışma zeminlerinin çokluğuna ve yaratıcılığına, kapıların açık olmasına ve birbirimizle konuşmaya ihtiyacımız var.

Türkiye’nin iki tarihsel blok arasında sürdürülemez olan belirsizlik politikasını netleştirecek, kendi özgücü ve öz dinamikleri ile kendi kararlarını alabilecek bir konuma

gelmesi de yine bu pratiklere bağılı olacaktır. Buradan hareketle, çözümsüzlükte ısrar eden politikalar karşısında sessiz kalmanın ya da ilgisiz davranmanın kimin işine yarayacağı ve hangi sonuçları doğuracağını da az çok tahmin edebiliriz. Çözümü isteyenlerin daha pasif durduğunu ve etkileme gücünün hâlâ zayıf olduğunu hepimiz görüyoruz. Çözümü şimdiden fırsata çevirmeye ya da engellemeye çalışanların olası sürecin etrafında mevzilendiklerini de görüyoruz. O zaman yapılacak iş, tutulacak yol bellidir.

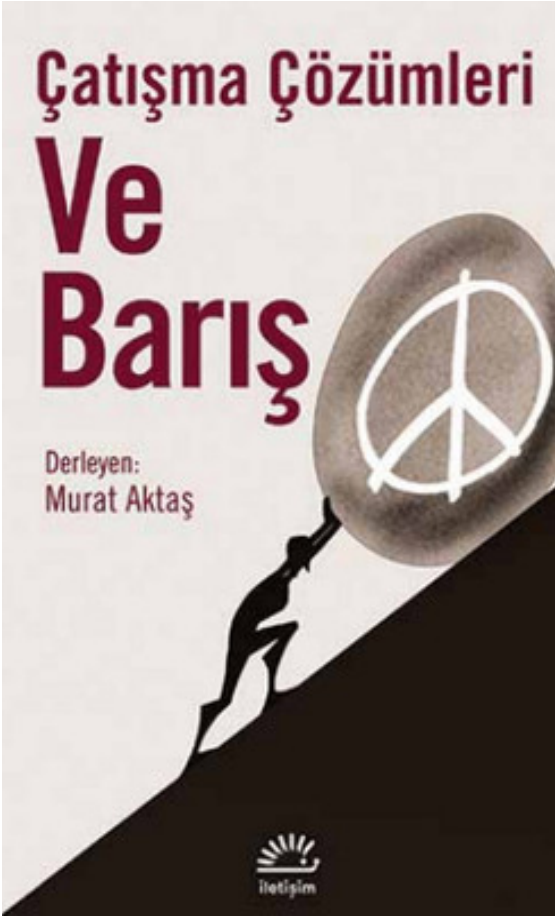
TÜRKİYE TOPLUMU BARIŞ PAYINI İSTEMELİDİR

Belki herkes barış için yalvarmayabilir; kaldı ki barış bir yalvarma pratiği de değildir. Ama annelerin barış için yalvardığına defalarca tanık olan birisi olarak, annelerin yüreğinde çarpan eşğin esas tutulması gerektiğini düşünüyorum. Barış isteyen herkes emek, inanç ve kararlılıkla barış işine el atarsa başarabiliriz. Onurlu bir barış ve halkların ortak yaşam talebi ciddi bir siyaset ve süreklilik arz eden bir emek istiyor. Savaş baronlarının hayatlarımızı cehenneme çevirmelerine artık izin vermemeliyiz. Herkes olası, halkların boğazlaşmasına kadar gidebilecek siyasal süreçlerin önünde durabilmeli.

Kürt halkı ise siyasi tercihleri ile yaşamak istiyor. Tüm mesele budur. Sürekli akıl verilen ve bastırılan değil, akıllı ile yaşamak isteyen ve kabul gören konumunu sabitlemek istiyor. Kendi kaderini, halkların eşit ve özgür birlikteliği ile belirlemek istiyor. Burada anlaşılmayacak, çarpıtılacak bir şey yok. Bütün konularda uzlaşma aramak ve ikna olmak sadece yeni krizler yaratır.

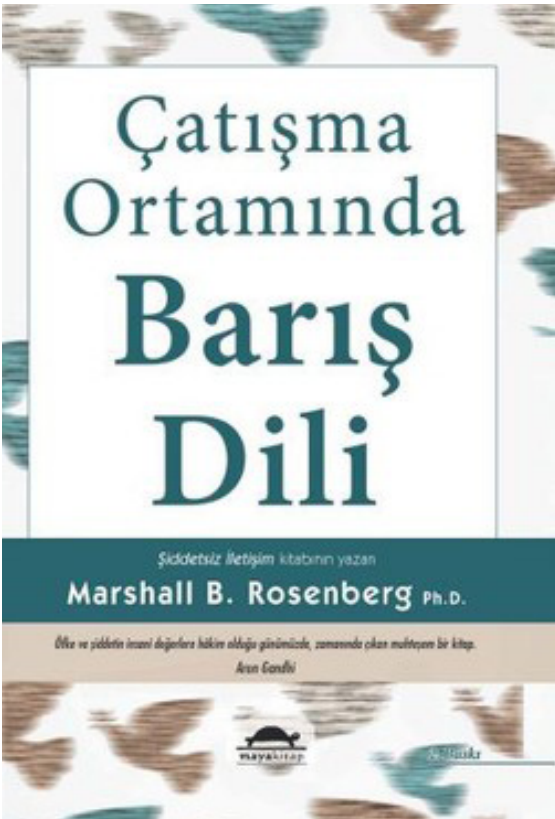
İkna olduğumuz sorunlar üzerinden yol yürüyebiliriz. Bazılarının dediği gibi “Olmaz, olmaz dersiniz olmaz”. Bunu tersine çevirmenin zamanı gelmiştir. Umudumuz ‘onurlu barış’tan yana.

Kitaplarda 'Barış'...

Çatışma Çözümleri ve Barış

Hazırlayan: **Murat Aktaş**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Yılı: **2014**
Sayfa Sayısı: **389**

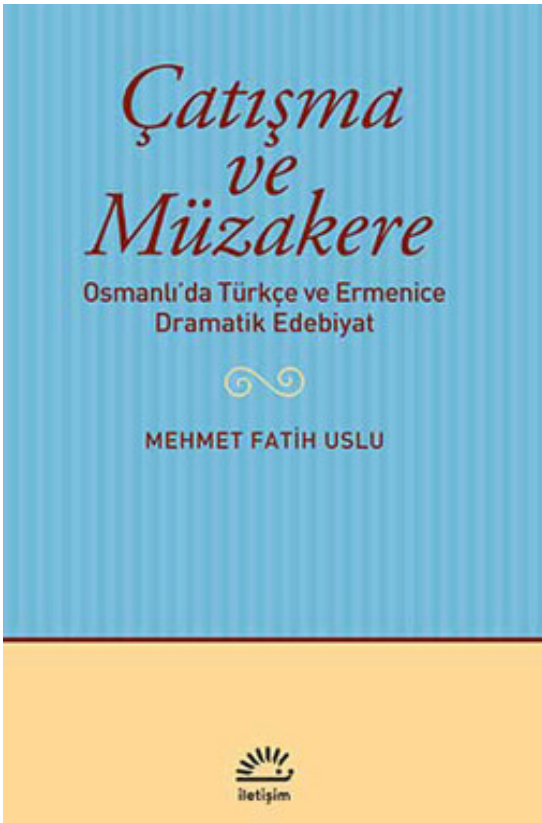
Çatışma Ortamında Barış Dili

Yazar: **Marshall B. Rosenberg**
Yayınevi: **Maya Kitap**
Baskı Sayısı: **2014**
Sayfa Sayısı: **192**

Barış Bir Varmış Bir Yokmuş

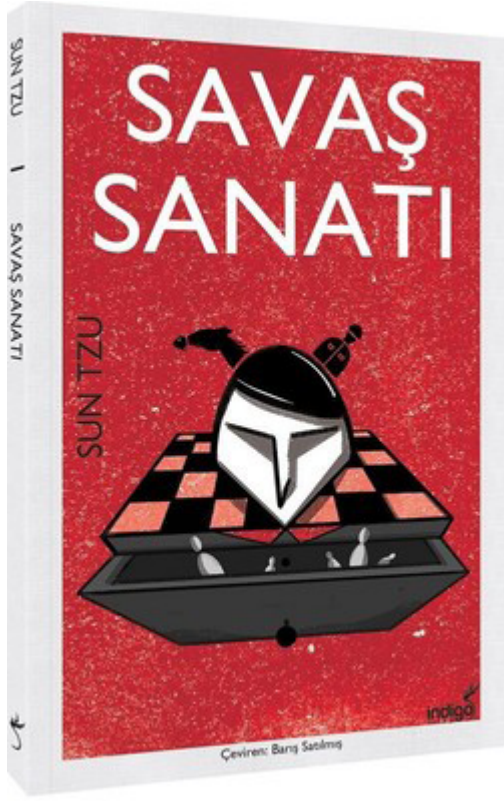
Yazar: **Ezgi Başaran**
Yayınevi: **Doğan Kitap**
Baskı Yılı: **2015**
Sayfa Sayısı: **352**

Çatışma ve Müzakere

Yazar: **Mehmet Fatih Uslu**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Sayısı: **2014**
Sayfa Sayısı: **229**

Kitaplarda 'Barış'...

Savaş Sanatı

Yazar: **Sun Tzu**

Yayınevi: **İndigo Kitap**

Baskı Yılı: **2017**

Sayfa Sayısı: **90**

Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Vicdani Red ve Türkiye

Yazar: **Özgür Heval Çınar**

Yayınevi: **İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları**

Baskı Sayısı: **2014**

Sayfa Sayısı: **327**

Barış İçin Akademisyenler

Yazar: **Kerem Altıparmak , Yaman Akdeniz**
Yayınevi: **İletişim Yayınları**
Baskı Yılı: **2017**
Sayfa Sayısı: **151**

Çarklardaki Kum : Vicdani Red - Düşünsel Kaynaklar Ve Deneyimler

Hazırlayan: **Özgür Heval Çınar, Coşkun Üsterci**
Yayınevi: **İmge Kitabevi**
Baskı Sayısı: **2008**
Sayfa Sayısı: **376**

Kitaplarda 'Barış'...

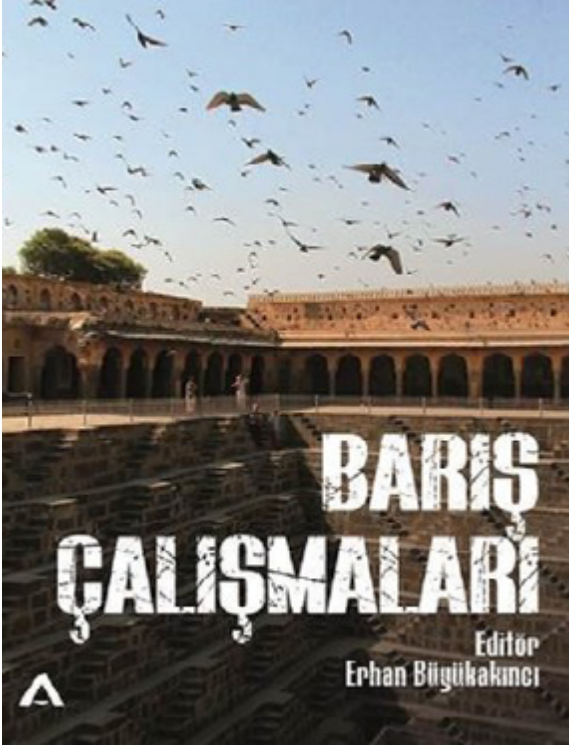
Barışa Son Veren Barış

Yazar: **David Fromkin**
Yayınevi: **Epsilon Yayınevi**
Baskı Yılı: **2004**
Sayfa Sayısı: **542**

Barış Açısını Savunmak

Hazırlayan: **NEcmiye Alpay, Hakan Tahmaz**
Yayınevi: **Metis Yayınları**
Baskı Sayısı: **2015**
Sayfa Sayısı: **368**

Barış Çalışmaları

Yazar: **Kolektif**
Yayınevi: **Adres Yayınları**
Baskı Yılı: **2018**
Sayfa Sayısı: **760**

Barış Sürecinin Acıları

Yazar: **Giuseppe Goffredo**
Yayınevi: **İmge Kitabevi**
Baskı Sayısı: **2016**
Sayfa Sayısı: **186**